

Četvrtak, 20. novembar 2003.

Svedok Borisav Jović

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs (Nice), pri kraju današnjeg pretresa u prikladnom trenutku treba da raspravimo nedelju koja počinje 8. decembra, u ponedeljak 8. decembra i o pretresu te nedelje. To ćemo da uradimo kasnije tokom današnjeg dana, ali molim da svi to imaju na umu. Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej (May), ja ću pokušati, ali zaista samo pokušati, jer to nisam siguran da mogu da upotrebim samo dve sednice da ne bi morali sutra da radimo, jer mi se i tako ovo vreme predviđeno za odmor svodi na polovinu jer se radi u ponedeljak. To mi nikako ne bi odgovaralo, ali ako ne budem uspeo, onda nema izbora, mora i sutra da se radi. Sad sam dobio, malo, maločas mi je dao vaš sekretar Pretresnog veća jedan papir, pa u vezi s tim želim da postavim pitanje svedoku. To je kratka neka poruka, piše: "Tužilaštvo je dobilo sledeću informaciju od Živote Panića. U periodu krnjeg Predsedništva Milošević je imao kontrolu nad Jovićem. Milošević je verovatno imao kontrolu nad krnjim Predsedništvom preko svojih sledbenika, uključujući i Jovića i Kostića". To je sve šta piše na ovom parčetu papira, pa bih želeo da te zamolim, Boro, da komentarišeš ovo. Šta to znači? Jesam li ja tebe kontrolisao i to što kažu krnje Predsedništvo preko svojih sledbenika, uključujući tebe i Kostića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam juče objasnio kakav je na osnovu zakona i Ustava bio metod rada, odnosno kakva je saradnja bila obavezna između članova Predsedništva i njihovih republika i u tom pogledu, što se mene tiče, ja nemam ništa da kažem više. Da li se to smatra presudni uticaj ili se to smatra nečim drugim, ja ne poričem da sam ja zastupao u Predsed-

ništvu Jugoslavije stavove svoje republike i da sam u vezi sa tim stavovima saradivao sa predsednikom Miloševićem. Nisam nikada imao situaciju da mi on nešto naređuje, a da se ja s tim nisam slagao. Opet ponavljam, u tom slučaju bih sasvim sigurno se ja povukao ili bi oni mene smenili. Što se tiče drugih članova Predsedništva, to njih treba pitati, ja o tome apsolutno nisam u stanju da govorim jer ne znam. Mogu da kažem da ne verujem, ali to uopšte ovde nije bitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da nastavimo, pošto smo pomenuli odnos vlade Alije Izetbegovića prema mirovnom planu pre početka rata, da li se sećaš da je sam ambasador Kutiljero (Jose Cutileiro) koji je vodio te pregovore, bio iznenađen odlukom Alije Izetbegovića da napusti pregovore i u izjavi koju je dao nakon prekida, rekao je, citiram ga: "Oni", Muslimani, "su se očigledno opredelili za ratnu opciju. Zbog toga i moraju na sebe preuzeti veliku odgovornost". Sećaš se toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne sećam se te izjave, ali se sećam izjave Izetbegovića o kojem smo juče govorili, da će žrtvovati mir za unitarnu Bosnu, što približno potvrđuje to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je prva mirovna konferencija, mirovna inicijativa Evropske zajednice (European Community) 27. avgusta 1991. godine, koja je podrazmevala upućivanje međunarodnih posmatrača u Hrvatsku i sazivanje mirovne Konferencije o Jugoslaviji (International Conference on the Former Yugoslavia), dobila odmah punu podršku i moju i Vlade Srbije i tvoju i Predsedništva SFRJ?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, dobila je podršku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da sam ja tu podršku izrazio i u razgovoru sa francuskim predsednikom Miteranom (Francois Mitterrand) 29. avgusta, znači samo dva dana kasnije kad je postignuta saglasnost da se jugoslovenska kriza rešava na miran i demokratski način? To je bila formulacija.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam šta je razgovarano sa Miteranom, ali pretpostavljam da bi to bilo logično obzirom da je naš stav pre toga bio čvrsto, čvrsto zauzet i poznat javnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I Vlada Srbije je taj stav potvrdila zvaničnim saopštenjem 30. avgusta, znači sutradan. A francuska vlada i Vlada

Holandije (Holland) u svojstvu predsedavajućeg Evropske zajednice u svom saopštenju već sledećeg dana, 31. avgusta izrazile zadovoljstvo i pozdravile takav stav Slobodana Miloševića i Vlade Srbije. Sećaš se toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne mogu svega da se setim, ali ne znam u čemu je spor, jer ovde to, bar ja nisam čuo, da neko osporava. To je, to su istorijske činjenice koje se uvek mogu proveriti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li uopšte može biti sporno da je suština našeg stava bila isključivo zalaganje za jednaka prava svih naroda u Hagu (The Hague), 7. septembra 1991. godine. Ja sam rekao i to je zabeleženo, između ostalog: "Jugoslovenska kriza je proizvedena jednostranom secesionističkom politikom Slovenije, a zatim Hrvatske, čime je narušen legalni ustavni poredak Jugoslavije. Srbija očekuje od mirovne konferencije da ustanovi i afirmiše principe na osnovu kojih bi se kriza u Jugoslaviji rešavala na miran, demokratski i legalan način. Pravo naroda da izađe iz Jugoslavije ne može biti jače od prava naroda da ostane u Jugoslaviji". Dakle, samo ravnopravnost naroda bila je osnov naše politike sve vreme. Je l' to tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam i juče o tome govorio da je to bio naš prilaz ali da je Evropa (Europe) postupila drukčije, da je dala prava republikama a ne narodima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se slažeš da jednostavno sami događaji pokazuju da naša namera nije bila da se okupiraju, kako se ovde često upotrebljava, nekakve teritorije, jer upravo činjenica da smo dali podršku Vensovom planu (Vance Plan), dakle, koji je podrazumevao da se povuče JNA, a zaštita tih teritorija stavi u ruke neutralnih snaga Ujedinjenih nacija (United Nations), sama govori o tome da nisu postojale nikave aspiracije da se to zadrži silom već da se traži političko rešenje, a da za to vreme kontrolu te teritorije vrše Ujedinjene nacije, je l' to tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, jeste. Ja bih ovde istakao u vezi sa tim jedno izuzetno važnu činjenicu koja možda može Sudu da razjasni bolje naše stanovište, a to je, da van Srbije živi više od dva miliona ljudi u drugim republikama i da ako se njihov status ne bi rešio politički na zadovoljavajući način, da bi se sigurno desilo zbog straha za svoju sudbinu, imajući u vidu istoriju, da dođu u Srbiju, da pobegnu u Srbiju. Naša je zemlja već bila previše osiromašena. Mi smo od 3.000 dolara po stanovniku, što je ionako malo, spali bili na ispod 1.000 dolara po stanovniku, zbog raspada zemlje i sankcija i svako stanje u kome ne bi bilo srpsko pitanje van Srbije rešeno na

zadovoljavajući način, ravnopravno, da oni mogu tamo da ostanu i da normalno žive, bio bi strahoviti udar na Srbiju, jer bi moglo i dva miliona ljudi da pobegne u Srbiju, što mi ne bi mogli da izdržimo. To je bio vrlo krupan razlog zašto je nama bilo životno stalo da oni tamo ostanu i da dobiju političko rešenje koje je normalno u skladu sa međunarodnim normama. Dakle, naš stav je uvek bio da oni tamo ostanu sa političkim rešenjem koje će biti ravnopravno i koje će ih zadovoljiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li se sećaš da je i praksa potvrđivala da se tim putem i išlo, naime, mi smo uvek podržavali da se stvari rešavaju na relaciji rukovodstva u Kninu rukovodstva u Zagrebu? Evo ja ću kao jedan primer da navedem pošto imam ovde hronologiju. "16. jula 1993. godine, Vlade Republike Hrvatske i Srpske Krajine su u Erdutu potpisale sporazum po kome se Hrvatska obavezala da će do 31. jula povući svoje trupe sa okupiranih teritorija Krajine", pa u zagradi stoji, "Ravni Kotari, Maslenica, Miljevački plato, hidroelektrana "Peruća", aerodrom "Zemunik", u zamenu za otvaranje mosta preko Masleničkog kanala i zadarskog aerodroma "Zemunik". Dakle, Ujedinjene nacije su uz našu podršku, uz saglasnost rukovodstva Krajine, uz saglasnost rukovodstva Hrvatske, stavile pod kontrolu te teritorije, a teku pregovori između rukovodstva Krajine i rukovodstva Hrvatske o političkim rešenjima, o političkim pitanjima". I to je ta praksa koja u stvari potvrđuje da naš prilaz nije bio mrtvo slovo na papiru, je l' to tako ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Iz moje knjige "Poslednji dani SFRJ" može se videti u skoro svakom pasusu koji govori o Republici Srpskoj Krajini da na kraju piše "u cilju da se nađe političko rešenje koje će biti prihvatljivo za obadve strane". Sve što se radilo, uključujući i naš predlog da dođu mirovne snage Ujedinjenih nacija i da se naša vojska otuda povuče, jeste da se prekinu sukobi, ali da se nađe političko rešenje, da bi ti ljudi ostali tamo da žive u svojim kućama, da ne dođu da pobegnu u Jugoslaviju. Na žalost, to se nije ostvarilo, ali to je bio naš cilj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li i ovo potvrđuje činjenicu da je u stvari počela jedna normalizacija odnosa, jer ima zajednička izjava moja i Tuđmanova posle sastanka održanog u organizaciji kopredsedavajućih Konferencije o Jugoslaviji, Torvalda Stoltenberga (Tohrvald Stoltenberg) i Dejvida Ovena (David Owen), neću celu da je čitam, ali to isto znači juli 1993. godine, kaže se pošto je to zajednička izjava Tuđmanova i moja: "Izražavajući zadovoljstvo postignutim rešenjem problema za Maslenički most,

Zemunik i Peruću”, malopre sam naveo da je to rešenje između Vlade Republike Hrvatske i Krajine, “predsednici pozdravljaju postignuti dogovor o prekidu neprijateljstava i smatraju da svaki pojedinac ili grupa, koje naruše sporazum, moraju snositi punu odgovornost. Predsednici ukazuju na značaj postignutog sporazuma, kao primera rešavanja sporova mirnim putem, ocenjujući ga značajnim korakom na putu normalizacije srpsko-hrvatskih odnosa u celini”.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je svakako bilo i napisano je, ali se kasnije pokazalo da sve to nije iskreno, da se, da se nastavilo sa politikom svršenog čina, otcepljenjem Hrvatske na nasilni način i neuvažavanjem interesa srpskog naroda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sticajem okolnosti u toj izjavi u tački 1 Tuđman i ja kažemo: “U potpunosti su neosnovane špekulacije o podeli Bosne i Hercegovine između Hrvatske i Srbije. Jediní način za postizanje trajnog mira u Bosne i Hercegovini nalazi se u afirmaciji interesa sva tri konstitutivna naroda i postizanju saglasnosti u uspostavljanju tri republike u okviru konfederacije”. To je i inače bio u to vreme, znači jula 1993. godine koji je bio, predlog koji je bio na stolu u organizaciji lorda Ovena i Torvalda Stoltenberga, evo ovde imam u hronologiji 6. jula 1993. godine, znači nekoliko dana pre te izjave: “Kopredsednik Konferencije o bivšoj Jugoslaviji lord Dejvid Oven zatražio je od bosanskih Muslimana da odmah započnu pregovore sa Srbima i Hrvatima. Lord Oven je u Dablinu (Dublin) rekao da je srpsko-hrvatski konfederalni plan o podeli Bosne na tri etničke mini države jedini program pripremljen za raspravu” i traži da se o tome razgovara. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se tih detalja. Znam samo generalno da je tačno da je Hrvatska bila mnogo fleksibilnija u razgovoru sa nama o Bosni i o traženju rešenja za Bosnu, nego za srpski narod u Hrvatskoj, a to odgovara ovome šta si ti sada govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš da su neposredno nakon što je na Ženevskoj konferenciji postignut dogovor između 10. i 13. januara, tri dana je trajala konferencija o Bosni i Hercegovini, prihvaćeni su principi ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine koje su predložili Vens (Cyrus Vance) i Oven, neposredno nakon što su, dakle, to je bilo između 10. i 13. januara, ta konferencija u Ženevi (Geneva), neposredno nakon što je na Ženevskoj konferenciji postignut taj dogovor, muslimanske snage su 16. januara iste

godine, dakle samo tri dana posle tog dogovora u srpskoj opštini Bratunac pokrenule opštu ofanzivu i izvršile masakr nad srpskim stanovništvom u više sela, kad je ubijeno preko 50 ljudi i ranjeno nekoliko desetina ljudi? Da li se sećaš toga? Konferencija se drži u Ženevi, oni se saglašavaju sa ovim ustavnim principima i mirnim rešenjem. Tri dana posle završetka te runde tamo pregovora, ovi napadaju na Bratunac i vrše ovaj masakr.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisu mi ti detalji sada u momentalnom sećanju, ali je vrlo verovatno da je to tačno. Jer ja nisam učestvovao na toj konferenciji i prema tome ne mogu potpuno da komentarišem to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Inače, istorijska je činjenica tako da nema potrebe da te pitam da li se slažeš s tim, savet ministara Evropske zajednice 6. aprila je priznao Bosnu i Hercegovinu.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 6. aprila 1992. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A pa to je poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećaš li se onda kakva, kakvo je reagovanje bilo? 6. april je dan kada je Hitler (Adolf Hitler) napao Jugoslaviju.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mnoge su se stvari vrlo nepovoljne za Srbiju i srpski narod u ovom nesrećnom desetogodišnjem periodu odigravale na datume koji su istorijski za Jugoslaviju, za Srbiju, bili u prošlosti. I to je jedan od slučajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da se i pored tog neuspeha s planom Kutiljera, koji je proizveden ponašanjem vlade Alije Izetbegovića, i Srbija i ja lično i Predsedništvo SFRJ u meri u kojoj je to moglo, nastavilo sa naporima da konferencija o Bosni i Hercegovini nastavi svoj rad? Bio je moj susret s Karingtonom (Peter Carrington) u Strazburu (Strasbourg) 25. juna 1992. godine gde je naš stav bio da se moraju odmah prekinuti neprijateljstva i odmah nastaviti konferencija na bazi ranije usvojenog principa trilateralnog konsenzusa tri konstitutivna naroda. Je li to bio stav koji smo zastupali? Koji sam ja lično zastupao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Predsedništvo Jugoslavije je, kao što se zna, bilo isključeno iz ovih razgovora, a ja sam u kontaktima s tobom znao te stavove i podržavao sam ih. To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nemam baš neki pristup dokumentaciji, saradnici ponešto uspeju da nađu, ali upravo tada, to su pronašli u novinama, kažu: "Milošević snažno podržao ideju o demilitarizaciji aerodroma u Sarajevu i više puta ponovio da najoštrije osuđuje bombardovanje Sarajeva koje je izvan svake normalne logike". To je Strazbur, 25. juna 1992. godine, insistiramo, iako je očigledno razlog prekida pregovora stav vlade Alije Izetbegovića, da se pregovori nastave i protiv smo bombardovanja Sarajeva. I Vlada Srbije je u nekoliko navrata zvanično to osudila, je l' tako bilo? Valjda se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne moram se setiti toga konkretnog dana i događaja i toga pisanja, ali apsolutno mogu da potvrdim da smo mi bili protiv bombardovanja Sarajeva i za što je moguće hitnije mirno rešenje Bosne i Hercegovine na bazi ravnopravnosti. To je bio stalno naš, to je bila naša opsesija stalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 17. jula su u Londonu (London) ove tri zaraćene strane u Bosni i Hercegovini, zaključile sporazum o prekidu neprijateljstava i mi smo taj sporazum pozdravili. Tada je došao Daglas Herd (Douglas Hurd) u, sutradan u Beograd. Srbija je dala punu podršku tom Londonskom sporazumu, međutim on nije dugo trajao zbog nespremnosti muslimanskog rukovodstva da se odrekne koncepta unitarne Bosne i ratne opcije, što je bilo i sadržano u informaciji komande mirovnih snaga u Bosni, koja je dostavljena funkcionerima UN oko 20. jula 1992. godine. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koliko znam da je taj sporazum postignut i znam da nije ispoštovan. A o tim detaljima, ako postoje takva, takva dokumenta onda je u redu, ja ih nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sećaš li se naših stavova i mojih lično stavova, koji su bili javno saopšteni, na primer sa Herdom u Beogradu, uz podršku mirovnoj Konferenciji o Jugoslaviji, koja podrazumeva političko angažovanje Ujedinjenih nacija, najoštريا osuda pojava etničkog čišćenja u Bosni i Hercegovini. To je jasan moj i Republike Srbije saopšten stav, javno saopšten u vezi s tim. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja samo mogu da tvrdim da si ti i celo naše rukovodstvo, bili protiv bilo kakvog etničkog čišćenja i da smo uvek smatrali da svi treba da ostanu da žive tamo gde su živeli i da bude nađeno političko rešenje, naravno i pre toga o tom, o toj konkretnoj izjavi ne treba mene pi-

tati, to treba dokumentovati određenim papirom, jer ja ne mogu sve to da znam, ali znam sigurno, kao što je naš stav bio da niko ne može biti hendikepiran u Srbiji zato što nije Srbin i, i da su svi mogli da pobegnu u Srbiju, a pobeglo je na hiljade Muslimana iz Bosne u Srbiju i bili su primljeni ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvini, da te ispravim, na desetine hiljada Muslimana.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na desetine hiljada Muslimana su bežali u Srbiju i bili su primljeni kao i Srbi, kao i svi drugi. Da bi bilo prosto nemoguće zamisliti da mi u Srbiji imamo jedan stav, a u Bosni drugi stav. To naravno nikako ne znači da tamo nije bilo etničkog čišćenja. Ja to ne mogu da tvrdim ni da jeste ni da nije. Mnogo sam toga slušao i gledajući šta se ovde na Sudu govori i iz javnosti, ali da smo mi bili žestoko protiv toga, to je sigurno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja želim da citiram doslovce ono šta sam rekao: "Srbija energično osuđuje sve pojave etničkog čišćenja i ubraja ih u najteže kriminalne akte kršenja ljudskih prava i sloboda". To je bio naš stav.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je, to je bio naš stav trajno i u svakoj konkretnoj situaciji. Zašto je to iznošeno povremeno? Zato što je očigledna stvar da se na terenu dešavalo nešto šta ne odgovara tom našem stavu i taj naš stav je bio u stvari revolt i kritika na ono šta se događalo. Tako ja razumem stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A inače pošto ovde u dnevniku koliko vidim, naravno ti si zabeležio neke razgovore. Bilo ih je na stotine. Niko ni ne očekuje da ih zabeležiš sve, ali da li je ikad u bilo kom razgovoru između nas dvojice ili u rukovodstvu Srbije bilo kad iznet neki predlog koji bi bio na štetu nekog od naroda Jugoslavije ili neke od nacionalnih manjina u Jugoslaviji, uključujući i albansku nacionalnu manjinu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Ne. Nikada to nije bio, niti je takav stav iznet, niti je takva politika predlagana, naprotiv, trudili smo se obrnuto. Mi smo imali velike teškoće sa albanskom nacionalnom manjinom, ne zato što oni nisu imali, što im nisu data prava, jer su oni imali pravo da sve na svom jeziku ostvaruju, od škola do sudova, do državnih institucija, sredstava informisanja, dakle apsolutno potpuno su imali sve ravnopravnosti koje nacionalne manjine u svetu treba da imaju i više od toga. Tamo je bio problem težnje albanskog stanovništva za većom samostalnošću, odnosno za republikom. I

taj konflikt je bio specifičan, a što se drugih tiče, mi nismo praktično ni imali nikakve međunarodne probleme zato što nije bilo nikakve represalije, bila je apsolutno potpuna ravnopravnost u celoj republici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sva prava koja su imali drugi građani u Srbiji, imali su i Albanci?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Imali su, ali su oni odbijali da ih koriste, tvrdeći da to nije njihova država i da oni hoće svoju državu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li ti poznat moj stav posle završetka Konferencije o Jugoslaviji u Londonu: "Konferencija predstavlja u ovom trenutku najznačajniji korak da se konačno reši jugoslovenska kriza".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam zapamtio, nisam zapamtio, ali mogu da pretpostavim da je to u duhu ovoga šta smo radili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam tada pozvao sve strane da prihvate prisustvo vojnika UN u svojim jedinicama, jer tada se govorilo da svuda dođu i da je bilo sreće da su u svaku jedinicu došli vojnici UN-a kao posmatrači, ne bi moglo da se desi da se bilo šta otrgne kontroli. A onda sam govorio o tome da u Bosni u tom trenutku ima preko 50.000 vojnika Hrvatske, a ni jedan iz Jugoslavije.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se vojske tiče, to je bilo tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda ponovio opet. Evo sad opet citiram: "Etničko čišćenje mi u Srbiji smatramo kriminalnim aktom, a zvanično smo stavili do znanja i jasno naglasili da tako nešto ne sme da se dešava. Svi oni koji tako nešto rade moraju da budu krivično odgovorni". To je bio stav Srbije koji smo mi izražavali, je li tako? To je moj stav javno saopšten.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Stav i Socijalističke partije Srbije i tvoj i celog srpskog rukovodstva uvek bio i praktično primenjivan u Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 6. januara 1993. godine, Sajrus Vens i Dejvid Oven su u Beogradu. Moj stav koji je tada saopšten, u novinama bio: "Ubeđen sam da nema izlaza iz krize bez uvažavanja ravnopravnosti sva tri naroda u Bosni i Hercegovini, zato verujem da je jedini izlaz trenutni prekid neprijateljstva i posle toga pregovori o principima koji su osnova za poštovanje prava i interesa sva tri naroda. To je jedini način da se uspostavi trajan mir". Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ma sećam se toga. Ti su problemi bili vezani sa stanjem na frontu. Radi se o tome da neko neće da prihvati u tom trenutku, ko je u gorem položaju na frontu i traži, čeka da postigne bolju poziciju, pa onda on nudi, pa onda onaj drugi neće i tako dalje. To su situacije objektivne na terenu, ali je tačno da si ti nudio u to vreme razgovore i prekid neprijateljstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećaš li se da je na ženevskim pregovorima 19. avgusta 1993. godine Izetbegović odbio da prihvati jedan sveobuhvatni plan koji su predložili međunarodni posrednici, a prihvatili su tada i predstavnici Hrvata i predstavnici Srba u Bosni?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je mnogo planova, moguće je da se sećam i toga. Sećam se samo da je bilo najmanje šest planova međunarodne zajednice do Dejtonskog sporazuma (Dayton Accord) oko kojih se na žalost uvek našao neko ko se ne slaže, a tek, ovaj Dejtonski su svi prihvatili. Što se nas tiče, mi smo sve pojedinačne planove prihvatili iz razloga o kojima sam već govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa razni su izgovori bili. Da li se sećaš da je kao izgovor korišćen i ovaj tragični događaj koji se desio 5. februara 1994. godine, eksplozija na pijaci Markale, kad je mnogo ljudi poginulo i kad su odmah okrivljeni Srbi iako su oni poricali da s tim imaju neke veze, iako to niko nije mogao da potvrdi? Iako se, naprotiv, tvrdilo suprotno u mnogim izvorima.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bilo, bilo je više slučajeva i Markale i drugih slučajeva, insceniranja raznih tragičnih događaja koji će opravdati postupke jedne ili druge strane u neposrednoj budućnosti. To treba istražiti detaljno, ja ne mogu da dam nikakav pravi sud oko toga ali verujem da se to dešavalo radi toga da bi se onda dao šlagvort za neku drugu akciju. Sa čije strane, to treba da se utvrdi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada su u, tada je kod nas, ja mislim da to zaista ne možeš osporiti, vladalo uverenje na osnovu tih informacija koje smo dobijali, ti incidenti montirani. Nismo ih dobijali, samo zdravo za gotovo prihvatili ono šta kažu ljudi iz rukovodstva Republike Srpske, nego smo imali i razne informacije koje su davali razni predstavnici Ujedinjenih nacija tada. Čak je pisala i strana štampa o izvorima bliskim Ujedinjenim nacijama, o tome.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je da su u jednom trenutku izvori Ujedinjenih nacija rekli da to sigurno nisu Srbi, a onda je bilo rečeno da su verovatno Muslimani, a onda kasnije, posle daljnjih istraživanja predstavnici mirovnih snaga ili Ujedinjenih nacija su to preokrenuli i demantovali. Bilo je govora da je sakriven izveštaj koji je poslat generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, da nije obnarodovan, a da je sadržao informaciju da to nisu Srbi, nego Muslimani. Slušajte postoji, postojao je i izveštaj da je srpska strana predložila zajedničku komisiju da odmah utvrde stručno zajednički Ujedinjene nacije, Muslimani i Srbi, nepristrasno, o čemu se radi, da to nije prihvaćeno i tako dalje. Svašta je tu bilo. U toj konfuziji ja ne mogu ništa da tvrdim, mogu samo da kažem da je bilo svakojakih informacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jedan krupan korak bio je sastanak ministara inostranih poslova SAD (United States of America), Rusije (Russia), Velike Britanije (Great Britain), Francuske (France) i trojke Evropske unije u to vreme: Belgije (Belgium), Grčke (Greece) i Nemačke (Germany) u Ženevi maja 1994. godine kad je utvrđena zajednička strategija za rešavanje krize. Da li se sećaš, ja sam tada u izjavi za "Politiku" u julu 1994. godine, kad je taj plan konačno oformljen, uputio poziv da se taj plan prihvati, maksimalan politički napor da se taj plan prihvati? Između ostalog, verovatno ćeš se setiti, ja kažem: "Ministarski sastanak u Ženevi pokazuje svu ozbiljnost i težinu odluke međunarodne zajednice i ostavio je otvorena vrata na putu za postizanje mira. Taj plan, iako sadrži mnoga rešenja s kojima narod u Republici Srpskoj može biti nezadovoljan, nije anti-srpski", sećaš se toga? Onda se govorilo kako je to anti-srpski plan i da ga treba odbiti. Ja nastojim da objasnim drugo: "Nije anti-srpski, nesumnjivo je da je kompromis nužan, da je mir pravedniji nego rat i da moraju da pobeđe život i razum, a ne smrt i beskrajna razaranja. U interesu celog srpskog naroda treba se opredeliti za mir. To znači prihvatiti predlog međunarodne zajednice i omogućiti nastavak mirovnog procesa", kraj citata.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Citat se može proveravati, prema tome svakako da je tačan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećaš da je na moj predlog tada Vlada Republike Srbije uputila 2. avgusta 1994. godine pismo rukovodstvu Skupštine i Vladi Republike Srpske u kojem je takođe iznet, znači vlada upućuje energičan zahtev da se plan bez odlaganja prihvati, bez njegovog iznošenja na referendum, jer je Vens-Ovenov plan (Vance-Owen Plan) odbi-

čen, pa je onda na referendumu odbačen? Tražili smo da se plan prihvati jer je to bio način da se rat zaustavi. I u tom pismu Vlade Srbije se kaže da u slučaju da propuste priliku da prihvate mir, počinice najveću izdaju nacionalnih interesa koja se ikad desila. Vrlo oštro pismo i vrlo oštar zahtev. Da li je bilo moguće veće zalaganje da se dođe do, do mirnog rešenja, kada je reč o onome na šta se smatralo da mi imamo odgovarajući politički uticaj?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa lično smatram da je to bilo dramatično vreme u odnosima između Republike Srbije i Republike Srpske, da je to bio trenutak najvećih razlika i sukoba i najvećih međusobnih optužba, koje na žalost, nisu dovele do zaključivanja mira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećaš li se da je i londonski "Guardijan" (Guardian) 25. februara 1995. godine pozivajući se na posmatrača u Bosni, potvrdio da se bosanski Muslimani tajno naoružavaju preko aerodroma u Tuzli i to uz pomoć NATO? Šta smo o tome znali?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bilo je čestih informacija takve vrste. Bosna je nešto što se u svetu možda ne može mnogo ni razumeti dok se tamo ne bude. Mnogi su se naoružavali od svojih matičnih država, mnogi su se naoružavali od svojih verskih mentora, mnogi su se naoružavali od međunarodnih nelegalnih trgovaca oružjem, ali moram reći i da su jedni drugima prodavali i oružje i naftu i municiju i sve i da je čak špekulacije bilo i između njih samih, tako da sama ta zamisao da sada tu može neko da prepreči snabdevanje sa jedne strane, ako ne prepreči sa svih strana i unutar toga, veoma je bio, po mom mišljenju, teško, ovaj, potpuno zaustaviti sve to snabdevanje koje je bilo višeslojno i višesmerno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemoguće je navesti sve ono šta smo tada činili da se postigne mir, ali praktično, plan Kontakt grupe (Contact Group Plan) je, koji je 1995. godine bio aktuelan, bio podloga za početak pregovora u Dejtonu (Dayton). Toga se sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Mi smo ga podržali i insistirali da se on prihvati, sredinom 1995. godine, evo ovde ima zapisano: "Mora se radikalizovati, pre nego što se radikalizuje vojna opcija, mora se radikalizovati politika mira u interesu svih naroda i zemalja regiona", to su moje rači i to je naše insistiranje za mir i u to vreme. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Citati mogu biti dati kao dokumenat. Mnogo je govoreno, ja ne mogu konkretne citate da potvrđujem, ali kao orijentaciju, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li to bio naš stav sve vreme?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naš je stav bio sve vreme da se što pre zaključi mir iz ta dva razloga o kojima sam govorio, jer je bilo kakav mir bolji nego da ljudi ginu i da bi se ukinule sankcije Srbiji, koje ne možemo izdržati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš da je negde sredinom 1995. godine, čitava jedna brigada armije Bosne i Hercegovine prešla preko Drine da iz onih borbi koje su se dešavale u istočnoj Bosni nađe spas?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila brigada muslimanske vojske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. 840 ljudi mislim da je bilo tada. Smestili smo ih u centar na Tari, brinuli o njima. Ja sam pozvao ambasadore svih zemalja koji su bili u Beogradu, jedan veliki broj je otišao, da idu da ih obiđu, da ustanove, da vide šta je, a pismo sam poslao Aliji Izetbegoviću u kome kažem: "Vaši vojnici nisu ovde dočekani kao neprijatelji, već kao ljudi, kao komšije, koje su okolnosti gurnule u vihor ratne tragedije protiv njihove volje" i tako dalje, i onda mu kažem: "Tu više hrabrosti i snage treba za odluku da se zaključi mir, nego da se započne rat. Ja vas molim da donesete tu odluku u interesu sopstvenog naroda". A pišem njemu u pismu, isto tako molim generala Ratka Mladića i rukovodstvo Republike Srpske "da prekinu rat i odmah zaključite prekid neprijateljstava sa predstavnicima vaše armije". Valjda se toga sećaš? Veoma smo komentarisali uopšte te događaje i nastojanja da delujemo u pravcu, zaista najenergičnije u pravcu prekida tih konflikata.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pa to može da potvrdi i druga strana. Ne verujem da bi mogli da kažu da nije istina da je toliko vojske prešlo ovamo i da nisu tako primljeni, a mogu da potvrde i svi ambasadori koji su obišli tu vojsku

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I opet kad su ti intenzivni napori za obnovu mirovnog procesa, 28. avgusta u centru Sarajeva, pretpostavljam da se toga sećaš, blizu pijace Markale, desila se nova eksplozija. Koliko moji podaci ovde govore, 37 ljudi poginulo. Eksperti UN nisu mogli da utvrde ko je odgovoran, ali iako nisu mogli da utvrde, opet su okrivljeni Srbi i to

je poslužilo kao povod da NATO avijacija već sutradan otpočne intenzivno bombardovanje srpskih položaja oko Sarajeva, Goražda, Tuzle i drugih mesta širom Republike Srpske. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja se sećam da je ta eksplozija bila i sećam se da je bombardovanje započelo, a stvar je analitičara i drugih da li su, da li je to bio povod ili nije bio povod ili je to inscenirano radi toga ili nije, to ja ne mogu da tvrdim. Mogu da pretpostavljam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada je preko 1.000 bombi i raketa bačeno na, na srpske položaje. Samo na bazi ovoga što se dogodilo. Da li se sećaš tih događaja?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su bili takoreći završne operacije za uspostavljanje neke nove ravnoteža snaga na terenu, prema shvatanjima zapadnih sila, koje su pomagale očigledno muslimansku stranu da bi se lakše došlo, da bi se lakše prisililo sve na sporazum koji ne bi bio na štetu Muslimana. Ja sam to tako razumeo. U svakom slučaju su se, su se velike sile zapada umešale u rat da bi se izvršio, izvršila promena odnosa snaga na terenu, a zna se da prema odnosu snaga na terenu, kada se odmah potom pregovara o miru, da se onda postižu drugačiji rezultati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je i to između ostalog, potvrdilo ispravnost našeg insistiranja da se prihvati mirovni plan i pre toga i godinu pre toga i dve godine pre toga i tri godine pre toga? A Srbi su prihvatili tri godine pre toga taj Kutiljerov plan. Je li tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam ponovio to više puta i opet ponavljam da je, što se Srbije tiče ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne govorim o Srbiji, ja govorim o Srbima u Bosni, oni su prihvatili Kutiljerov plan, pa mi nismo ni učestvovali u Kutiljerovom planu, u tim pregovorima ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, molim vas, Kutiljerov plan je nešto ekskluzivno što je moglo potpuno da isključi rat. On je bio pre nego što je, uopšte su bilo kakve borbe počele i to je, to je bilo, to je bilo nešto što se desilo kad nikakav odnos snaga na terenu nije postojao, koji je dominirao, različite pozicije da je neko jači ili je neko slabiji i to je zaista vrlo verovatno najveća politička greška što taj plan nije usvojen. Ali onda svi drugi planovi kasnije, mi smo čak i njih sve podržavali iz razloga o kojima sam govorio, koliko se sećam, Srbi u Bosni su podržavali sve planove izuzev Vens-Oveno-

vog plana. Ja ne bih želeo da komentarišem razloge njihove, ni da li su bili opravdani ili nisu. Mi smo tada smatrali da, da ne može više da se uopšte toleriše ratovanje, da se mora zaključiti mir, a da će eventualni problemi koji nastaju kasnije, mirnim putem da se rešavaju, što oni nisu, nisu prihvatili. To je jedini slučaj, koliko ja znam, da su oni odbili plan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da se vratimo na neke delove tvoje izjave. U tački 12 sadržani su neki delovi dnevnika u kojima govoriš o godišnjem odmoru u Kuparima 1989. godine. Pre svega, ti i ja nikad nismo išli zajedno na godišnji odmor niti zajedno čekali Novu godinu ili nešto. To je u Kuparima bio sasvim slučajan susret. Ja sam 10 godina letovao u Kuparima. Nije nikakav bio zajednički godišnji odmor, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo istovremeno provodili godišnji odmor. Ti si bio u drugom objektu, ja u drugom objektu, ali smo na plaži bili stalno zajedno i išli smo na ove izlete zajedno o kojima sam govorio i ovaj, ne govorim da smo stanovali u istom objektu, nego govorim da smo u Kuparima bili istovremeno na godišnjem odmoru, a na plaži smo bili stalno zajedno, jer je to bila jedna odvojena plaža za te vojne objekte. Znači, bili smo zajedno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bile su naše porodice tu i sretali smo se na plaži, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I išli smo zajedno, kad nas je pozvao Kadijević na izlet na Mljet.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ja se ne sećam, ti govoriš o nekim sastancima. Ja sam obično na godišnjem odmoru bio sa svojom porodicom, na plaži smo časkali. Ja ne znam šta smo tu značajno ti i ja razgovarali na tom godišnjem odmoru?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ništa, ništa drugo sem ono šta je zabeleženo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znam šta je, šta je tu zabeleženo od razgovora sa mnom. Ja sam video da je, da si ti imao neki razgovor, koliko shvatam, sa Kadijevićem. Ne znam šta sa mnom.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ovde je zabeleženo. Može se pročitati, da vam ne čitam sada ovde ja. Tu je samo zabeleženo tvoje upozorenje da vodim računa da me Kadrijević ne ubedi da bez rezerve podržavam Antu Markovića, jer bi to bilo pogrešno. Otprilike to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' to sve što smo ti i ja razgovarali o političkim stvarima tamo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ono što je zabeleženo, to smo razgovarali. Ja sada mogu samo da otvorim knjigu pa da vidim, a imaš knjigu i vidi se pod kojim je datumom, 1. do 12. avgust 1992. godine ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1989. godine.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, 1989. godine i ovaj, nije tu ništa napisano što nije razgovarano, a to su stvari koje uopšte i nisu presudne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govoriš: "Na godišnjem odmoru sam u Kugarima sa Veljkom Kadrijevićem, Slobodanom Miloševićem, Bogdanom Trifunovićem i njihovim porodicama ...

SUDIJA MEJ: Stvarno smo već potrošili mnogo vremena na ovu temu. Svedok je već odgovorio. Mislim da ne trebamo više da trošimo vreme na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kad smo kod Ante Markovića samo da pogledam. Ti govoriš na ovoj strani, mislim da je to, jeste, 148. dnevnika. Kažeš: "Došao je kod mene Ante Marković u 18.00. Skrećem mu pažnju na to da se ne slažem da formira posebnu političku partiju kao predsednik SIV-a. To nije jedno s drugim kompatibilno. Ako to želi, mora da podnese ostavku, a to ne bi bilo dobro. S tim se nije složio ...

SUDIJA ROBINSON: Koji datum?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 28. maj 1990. godine, i onda je Ante Marković izjavio nekom engleskom listu da namerava da osnuje stranku savezne vlade. Ti govoriš da si ga pozvao na narednoj sednici da objasni o čemu se radi i onda dalje, pošto je sve to isti datum, mislim dnevnički isti datum 28. maj kad se ovo drugo događa. Razgovarate u Predsedništvu o ponašanju Ante Markovića, koji sa funkcije predsednika vlade osniva partiju "uznemiren i povređen, raspravlja, polemiše, citira sam sebe gde je šta re-

kao. "Primili smo njegovu informaciju uz upozorenje da vlada ne može osnivati partiju, a pojedinci neka rade šta hoće, samo ne mogu zloupotrebljavati svoj položaj." Dakle, ovde se radilo o vašem upozorenju da ne zloupotrebljava svoj položaj, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pa sasvim prirodno. Ne može neko, ovaj, da osniva partiju savezne vlade. To je besmislica jedna. Ta savezna vlada je rezultat političke pobede partija koje su na vlasti i sada ako je on tu došao i želi da ima novu partiju, on može da osniva partiju, da ode iz vlade i da osniva novu partiju. Ali ne može da osniva partiju koja se čak zove partija savezne vlade. Predsedništvo mu je skrenulo pažnju, ovaj, na to sasvim opravdano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U na strani, nije bitna strana, to je 10. avgust 1990. godine i onda: "Opšti zaključak, da je Ante Marković za nas više neprihvatljiv i nepouzdan. Niko više ne sumnja da je direktni eksponent SAD, određen za rušenje sistema i skidanje s vlasti svih koji pomišljaju na socijalizam, a mi smo ga našim glasovima u skupštini postavili za predsednika SIV-a. Igra najprljaviju izdajničku igru". Je l' to bila ocena tvoja?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila moja ocena i ja sam u to bio uveren.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto je on ovde svedočio, ja želim, želim da iskoristim i nešto što si, postoji još jedna knjiga, gospodine Mej, koju je napisao ovaj svedok, gospodin Borisav Jović koja se zove "Komadanje Jugoslavije", "Komadanje Jugoslavije". Samo želim ovo da citiram. Ti pišeš na strani 18 ove knjige: "Republike su se", znači govoriš o republikama, ne govoriš samo o Srbiji, "su se na sve moguće načine branile od zloupotrebe ekonomske vlasti saveznog premijera u političke svrhe, a krajnji rezultat je bio sve veća samoizolacija, nepoštovanje saveznih zakona i raspad sistema. Upozoravao sam vladu na sve pogubne posledice njene politike u čemu mi se pridružilo celo Predsedništvo". Dakle, celo Predsedništvo te je podržalo u kritici te ekonomske politike koju je on nazivao spasonosnom, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Javno sam i otvoreno rekao da je takva politika u interesu inostranih sila koje žele da njihove firme jeftino pokupuju naša preduzeća, da nas stave u ekonomsku zavisnost i da obore aktuelnu vlast u nekim delovima zemlje koja im nije po volji. Marković je zapretio da će me zbog toga tužiti sudu. Predložio sam mu da povodom toga zatraži

debatu u Skupštini Jugoslavije, ali on nije učinio ni jedno ni drugo. Zašto, to bar nije teško zaključiti.“ Preskočiću jedan pasus gde se kaže da je u vezi sa slanjem regruta i to, “u konkretnim situacijama nije reagovao u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima” i tako dalje. Pa onda na 19. strani prvi pasus kaže: “On je, bez sumnje, bio najaktivniji kreator uništenja naše privrede, a u dobroj meri i značajan učesnik u razbijanju Jugoslavije. Drugi su, hvaleći se da su rasturili Jugoslaviju, želeli da sebi pripišu tu neslavnu ulogu, ali u tom prljavom poslu ni po čemu nisu bili ni blizu onome šta je učinio Ante Marković, koji se deklarirao kao branilac opstanka Jugoslavije”. Ja te molim da samo to komentarišeš, uz, uz još jedan sasvim kratak citat: “Među članovima saveznog”, sa strane 17 ove knjige: “Među članovima saveznog rukovodstva postojala su velika neslaganja u vezi sa programom ekonomskih reformi koje je Vlada sprovodila. Od početka sam bio ubeđen da Vlada nastoji da uništi društvena preduzeća i to na krajnje neprimeren način” i onda govori da će ih dovesti do prosjačkog štapa, prisiliti na prodaju i tako dalje, a uz komentar kako su uništene devizne rezerve. O tome si govorio negde i u dnevniku, pa onda građani koji su polagali novac u banke posle nisu mogli da ga podignu, jer je on rasprodao devizne rezerve koje su bile napravljene. Samo kratko te molim da ovo komentarišeš, pošto si se ti dugo u svom životu bavio ekonomskim pitanjima i za njih svakako bio kompetentan.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Pazite, želeo bih da naglasim jednu činjenicu. Kao što je poznato, gospodin Milošević nije znao o pisanju moje knjige “Poslednji dani SFRJ”, da uopšte postoji takav dnevnik, niti je znao da ću da ga objavim, naprotiv, imao sam posledice kad sam ga objavio. Gospodin Milošević nije znao da pišem ni jednu knjigu koju je objavljena, niti sam ja ikada njega konsultovao o tekstovima koji tamo pišu, koje sam tamo pisao, niti da li ću da objavim ili neću da objavim knjigu, dakle ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije sporno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja sad to govorim iz vrlo, ovaj, opravdanog razloga. Postoji neko predubedenje o tome da sam ja sve radio kako mi je gospodin Milošević govorio. To se moglo odnositi na čvrstu saradnju u stavovima koji su izlagani u Predsedništvu Jugoslavije, tamo gde sam bio srpski predstavnik. U svim drugim slučajevima ovo su moje stvari, ovo su moje knjige, moja zapažanja, ja za njih odgovaram. Gospodin Milošević ovo što citira, ja stojim potpuno iza toga. To je tada bilo moje ubedenje. Naravno da nikada ja nisam ni pretpostavljao da će nekada na jednom ovakvom Sudu

to biti korišćeno, ali ja apsolutno stojim iza onoga šta je tamo napisano, u to sam duboko ubeđen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam zamolio da samo komentarišeš tu spasonosnu ekonomsku politiku Ante Markovića, za koju on kaže da je bila, da je bila spasonosna.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nema vremena za to. Ne znam da li za to ima vremena ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sasvim kratko.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije, mi nismo, ja nisam ocenjavao da nas to vodi izlazu iz situacije, da se radi o manipulacijama za preraspodelu nacionalnog dohotka između republika i zbog toga je to bilo za mene apsolutno neprihvatljivo, pogotovu što se, što su birane mere koje odgovaraju njegovoj republici, a i mere koje su na štetu drugih republika. Dakle, radilo se o jednom prelivanju dohotka koje za mene nije bilo prihvatljivo. Ja sam juče nešto rekao, ali bih mogao da navedem više stvari koje, koje se ne odnose na stabilnost privrede, nego na preraspodelu nacionalnog dohotka iz jednih delova zemlje u druge i apsolutno je to bilo neprihvatljivo. To nije bilo prihvatljivo sa aspekta morala, sa aspekta pravde, ali nije bilo prihvatljivo ni sa političkog aspekta, jer je to bila jedna smišljena akcija da se osiromaši privreda Srbije kako bi se radnici pobunili i srušili rukovodstvo. To je bilo, po mom dubokom uverenju, očigledno. Zbog toga je, ovaj, moj odnos prema njemu bio takav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, samo u jednoj rečenici. Kako je uništio devizne rezerve?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam u stanju u jednoj rečenici da odgovorim, ali jedan deo deviznih rezervi je upotrebljen za otplatu hrvatskih dugova, a drugo, ja ne znam na šta se konkretno na šta se tu misli, koliko ja znam, Ante Marković je stvorio fiktivne devizne rezerve, koje faktički nisu ni postojale, a kojima se on ovde hvalio da je bilo 10, 11 milijardi deviznih rezervi. On je uveo jedan novi kurs dinara, sedam dinara za jednu marku, čini mi se da je tako bilo, kao što je u Austriji (Austria) bio slučaj, sedam šilinga za jednu marku i proglasio je konvertibilnost dinara, bez osnove neke i rekao je: "Ko god želi, može da uloži dinare i da dobije deviznu knjižicu u markama". Narod je pohrlio, uložio dinare, dobio devizne knjižice u markama i to je naraslo na cifre o kojima je on govorio. Međutim, to nikad nije

moglo da se isplati narodu i na kraju je to ispaao devizni dug države prema narodu, iako taj devizni dug faktički nije bio devizni dug. To je bio dinarski dug. Dakle, to je jedan potez koji, kojim se sad objašnjava, za moje vreme narasle su devizne rezerve na toliko i toliko. Faktički, to je bila prevara. A devizne rezerve bi mogle da narastu ukoliko je izvoz bio veći od izvoza. Nikada naš izvoz nije bio veći od uvoza, naprotiv, deficiti su se uvek kretali između milijardu, dve ili tri čak između jednog i drugog i to smo pokrivali ili uslugama, turizmom i saobraćajem ili, ovaj, ili, ovaj, ulozima naših radnika koji rade u inostranstvu. Dakle, te njegove halucinacije o nekim velikim deviznim rezervama su prosto to, a ne realnost, ali je ostala zadužena zemlja, jer je on potpisao da su to devize.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali su i devizne štediša teško oštećene, jer je bilo i deviznih štediša, a on je dozvolio da mogu da se kupe bez ikakvih ograničenja devize za dinare i iznose iz zemlje kako god kome padne napamet, je l' tako bilo ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste, ali devizne rezerve, devizne štediša su upravo zbog toga oštećene što je onda dug države višestruko povećan u devizama, nego što je stvarno bio dug prema štedišama i onda posle su svi bili ravnopravni u traženju. Onda nije mogao niko da, nije mogao niko da dobije svoje nazad i sad je ova Vlada tek sada reprogramirala na 10 godina, da vrati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možda ćemo još malo doći na njega, ali juče smo razgovarali o ulozi spoljnog faktora pa bih želeo da iz ove tvoje knjige, ni ja nisam čitao ovo dok nisam dobio da ćeš svedočiti, pa sam hteo da uporedim, da vidim o čemu se radi. Jer znam da nikad ništa nisam nečasno predložio, niti nešto na štetu nekoga u našim razgovorima, a želim da se ustanovi istina o ovim stvarima, koje su bile političke činjenice. Šta ko misli, to je druga stvar. Na strani 13 u prvom pasusu, to je u stvari preneti pasus ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Knjige?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da knjige. Na strani 13. knjige "Komandanje Jugoslavije".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A nemam kod sebe, dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo ja ću zamoliti, ako treba da se iskopira, ali prepoznaćeš. Ja ću vrlo korektno da citiram, a daću ti na uvid.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nema problema. Znam ja šta sam pisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govoriš o Slovencima. Kažeš: "Verovali smo da Slovenci pojam razdruživanja", to na strani 12 počinje pasus "razdruživanje uvode da bi izbegli eventualne teškoće ... "

sekretar: Gospodine Miloševiću, prevodioci vas mole da čitate malo sporije, nemaju tekst.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "U vezi sa međunarodnim priznanjem svoje države" i tako dalje. Ovo želim da citiram: "Čudilo nas je zašto traže da svoju sudbinu rešavaju u paketu", paket je pod navodnicama, "sa Hrvatskom, kad znaju da je slučaj Hrvatske mnogo delikatniji zbog teškoća u razgraničenju teritorija na kojima su Srbi većinski deo stanovništva. Kasnije se pokazalo da oni o tome nisu samostalno odlučivali. Naime, strani gazda ne bi bio zadovoljan da Jugoslavija ostane samo bez Slovenije, a što se moglo desiti da je Slovenija svoja pitanja regulisala sama na ustavan i zakonski način. Vezivanjem za Hrvatsku i zahtevom za razdruživanje, razotkriveni su strani interesi i inostrana umešanost". Ja se nadam da sam vrlo korektno citirao, pročitao sam svaku reč iz ovog citata, je l' tako Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bilo veoma čudno. Slovenija je prva istupila sa zahtevom za razdruživanjem. Pazite, oni su izmislili naziv "razdruživanje" što znači rasturanje Jugoslavije, kad se prevede na stvarnost. Mi smo se čudili zašto se njih to tiče. Oni hoće da izađu iz Jugoslavije. Niko im ne brani. Mogu da izađu, nema nikakvih problema sa Slovenijom. Ona je jednonacionalna država, lako je raščistiti sve te račune, može da se postigne, ne, na svakoj sednici Predsedništva Jugoslavije, gospodin Kučan je ponavljao: "Mi nećemo otcepljenje, mi hoćemo razdruživanje" i mučio nas je mesecima i mesecima i godinama sa tim razdruživanjem koje niko neće. Naravno na kraju mu se pridružila Hrvatska i to sa stavom "Ako izlazi Slovenije, izaći ćemo i mi", ako izlazi Slovenija, a Slovenci su kazali: "Mi izlazimo, ali tražimo da se svi rasture" i onda je nastala, nastalo to sve što je poznato. Naše je ubeđenje bilo da Slovenija, sama za sebe, apsolutno nije imala razloga da se petlja sa rasturanjem Jugoslavije, ali da je ona bila od nekoga

podstaknuta ili uslovljena, da će je priznati pod uslovom da se rasturi cela Jugoslavija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo sada još jedan citat na strani 15, prvi pasus ako se ne računa preneti pasus koji pre toga ide. Pročitacu samo taj pasus ceo i deo sledećeg, pošto se to odnosi na ovaj paket sa Hrvatskom: "Jasno je da Nemačkoj nije bilo dovoljno samo otepljenje Slovenije. Njena je obala beznačajna za nemački izlaz na Jadransko more. Taj njen apetit mogla je da zadovolji jedino Hrvatska, zato se otepljenje Slovenije i Hrvatske moralo rešavati u paketu". Pročitao sam od početka, pa do kraja ceo taj pasus koji je kratak. A onda u sledećem: "Revanšizam za poraze u dva svetska rata i razbijanje srpskog naroda na više država bili su mogući samo nametanjem formule razdruživanja. Rasturanje Jugoslavije na šest državica sa međunarodnim priznanjem, nema ni ekonomskog ni političkog smisla, niti se uopšte može razumeti sa racionalne tačke gledišta, izuzev ako se kao cilj rasturanja ne postavlja podela srpskog naroda u više država i njegovo pretvaranje u nacionalne manjine u tim državama". Naravno, ja se slažem s ovim tvojim ocenama, ali mislim bilo je tu naravno i mnogo drugih razloga, jer je cela politika u srednjoj Evropi koju je Nemačka vodila, zasnovana na tome da se usitnjava u više malih državica koje će onda biti pod njihovom dominacijom. Dakle, je li to objašnjava onu ulogu i presudni uticaj i motive tog presudnog uticaja Nemačke na razbijanje Jugoslavije, odnosno vođenje rata protiv Jugoslavije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa pazite, u ovoj mojoj knjizi, drugoj, to što je napisano to je moja ocena tada bila i ja stojim iza toga. Naravno, ima i drugih pasusa i drugih, koji dopunjavaju. Sve to nije jednostavna stvar i ja se slažem s tim, ali u ovoj knjizi "Poslednji dani SFRJ" na više mesta postoje tekstovi zasnovani na poverljivim informacijama koje sam ja kao predsednik Jugoslavije ili član Predsedništva Jugoslavije dobijao od naših ljudi u Evropskoj zajednici, uniji, tada se zvala zajednica iz Brisela (Brussels), iz NATO i sa drugih strana iz kojih se jasno vidi, dakle u koje ja verujem, jer su to ljudi obaveštajci koji imaju svoje punktove u tim sredinama, šta se dešavalo unutar Evropske unije, unutar Evropske zajednice na sastancima ministara kada je bilo reči o priznanju Jugoslavije. Izuzev Nemačke, svi su bili protiv toga, smatrali su da je to prerano, da mora prvo da se postigne političko rešenje, pa da se onda vrši priznavanje. Skraćeno rečeno, nemački ministar inostranih poslova je zapretio da će Nemačka sama priznati Sloveniju i Hrvatsku i izaći iz sporazuma po kome se vodi zajednička evropska politika. To je šokiralo

ostale učesnike na tom sastanku i onda su procenili da bi veće šteta za njih bila da dozvole da Nemačka izađe iz zajedničke evropske politike, spoljne, nego da se ovde izvrši, ovaj, da se saglase sa Nemcima. Na takvu odluku je Amerika reagovala sa velikim negodovanjem, smatrajući de je to bilo preuranjeno. Dakle, to su neke stvari koje su zabeležene u mojoj knjizi, ne jednom, nego više puta sa raznih aspekata, ali ja sam jedan od ovih delova ispričao, što na kraju krajeva potvrđuje ovo stalno, ovaj, upiranje gospodina Miloševića na odgovornost Nemačke. Ja mislim da se to, ovaj, ne može izbeći, ali molim vas, Nemačka je velika sila u Evropi koja ima svoje interese i mi to ne možemo da izbegnemo, mi, ja sam to ovde pisao kao jednu činjenicu. Mi smo mala država, koja je na žalost, kroz istoriju bila moneta za potkusurivanje i to se i ovoga puta dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, podsećam te, ovaj, na 6. avgust 1990. godine, dnevnik, to je na strani 174 u kojoj govoriš o televizijskoj kaseti na kojoj je snimljen Franc Bavčar: "Pre izbora, sadašnji predsednik Skupštine Slovenije u razgovoru s jednim poznatim, proverenim obaveštajem Nemačke u Švajcarskoj (Switzerland). Postoje operativni podaci da su Janša i Bavčar radili po zahtevu nemačke obaveštajne službe elaborat: Kako izazvati građanski rat u Jugoslaviji".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa imam obaveštajni podatak koji sam ja zabeležio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kučan je, a Veljko te podseća tog istog dana u dnevniku imaš, da je Kučan svojevremeno, kaže bio angažovan kao vojni obaveštajac i u to vreme mnoge zavio u crno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Veljko je to rekao, to sam i zabeležio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda ima sve više dokaza da se policija, HDZ-a i vojska, Hrvatska nacionalna garda obučava u Nemačkoj.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Sve što je tu napisano je obaveštajna informacija na osnovu koje smo mi zasnivali svoja saznanja i svoje ponašanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da se razumemo. Nema ovde ničega što bih ja mogao da mučkam u svojoj glavi, izuzev nekog rezonovanja koje je moguće na kraju tamo tih tekstova. Ovo su, ovo je zbir svih informacija koje su

se slivale meni kao odgovornom funkcioneru iz celoga sveta i preko naših organa, a na osnovu kojih smo mi procenjivali situaciju i vodili politiku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. 'Ajmo samo da pogledamo još nešto. Nisam mogao da nađem, pa te molim da mi pomogneš, pošto u tački 17 izjave ti navodno kažeš: "Milošević i ja smo izolovani", a oni navode u ovoj pripremljenoj izjavi tvoj dnevnik, 30. januar 1990. godine. Međutim, ti si tog dana zabeležio nešto drugo, komentarišući sednicu Predsedništva SFRJ i tvoja konstatacija iz dnevnika glasi: "Ostali smo sami Zelenović, Bućin i ja". Ne mogu sebe da nađem, mene ne spominješ.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja normalno, nisam ni prisustvovao sednicama Predsedništva pa nisam mogao ni da budem tu ali odakle ovo u tački 17 "Milošević i ja smo izolovani"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pogledaću, pogledaću ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde to piše u dnevniku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pogledaću dnevnik sada, može da se desi da sam ja prespavao kad sam ovaj tekst redigovao. Moram da objasnim da je tekst vrlo skraćeno dat u odnosu na knjigu i da je pripremljen od strane Tužilaštva, a da sam ga ja redigovao i odobrio i može lako da se desi, pošto nisam svaku rečenicu uređivao nego o suštini stvari sam vodio računa, može lako da se desi da nije baš tako pisalo, nego drugačije, a ja ću to sada pogledati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo molim te, pošto sam hteo to da vidiš ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 10. januara i 30. januara ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde smo to ti i ja izolovani ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 30. januar 1990. godine. To je 30. januar, je l'?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako se on ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačka 17?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da. "Milošević i ja smo izolovani", tako je. Ja citiram to što piše i referenca je 30. januar. Možda si nekog drugog datuma to rekao, ali ja to nisam mogao da nađem.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je prilično dugačak tekst, ima tri strane. Ja, ovaj, mogu sad to da tražim, ali se bojim da ćemo izgubiti vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možeš u pauzi da nađeš ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, objasniću posle pauze, pokušaću da to nađem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, jer ja mislim da, naravno u onim prethodnim varijantama tvoje izjave koju sam ja dobijao pre ove, bilo je mnogo drugih, potpuno netačno citiranih delova tvog dnevnika. Pretpostavljam da si to sam izbacio, ali ja hoću da ukažem na pokušaj druge strane da iskrivi stvari.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pokušaću da nađem, pa ćemo posle pauze da, kažem tri strane, pa ne mogu sada pročitam ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja to jednostavno ne mogu da podnesem, ove primedbe od strane optuženog. Ovaj svedok je imao mogućnost da pogleda materijal. Iskorišćio je svaku mogućnost i mada sam uglavnom dozvoljavao ovo šta je radio optuženi, danas zaista ne želim to da uradim.

SUDIJA MEJ: Pa sad ćemo da napravimo pauzu, a u međuvremenu, tokom pauze od 20 minuta, svedok može da pogleda ovu referencu i da vidi na šta se ona odnosi, a još jednu stvar moramo da raščistimo ove nedelje, to je da znamo koji su svedoci za naredne nedelje.

TUŽILAC NAJS: Svakako. Prvobitni raspored koji smo vam dali mislim da se nastavlja sledeće nedelje. Jednostavno smo morali da zanemarimo spisak koji je bio predviđen za ovu nedelju. Mi ćemo da se alternativno tome vratimo kasnije i da ih prerasporedimo, ali ja ću da budem u prilici da vam posle sledeće pauze dam raspored za sledeću nedelju.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

SVEDOK JOVIĆ: Da li mogu da razjasnim pitanje koje je gospodin Milošević postavio?

SUDIJA MEJ: Svakako.

SVEDOK JOVIĆ: Sve što sam ja u izjavi napisao i potpisao, ostaje. Nemam ja nikakvu primedbu na to što sam uradio. Moram da, bez obzira da li sam u usmenom kazivanju nešto drugačije rekao, to ne može nikada da se potrefi potpuno isto. Znači, to što sam napisao, to prihvatam i naravno i ono šta sam rekao. Što se tiče ovoga slučaja, rečenice na koju je gospodin Milošević ukazao da smo bili izolovani, ovde važi to, ta moja napomena da sve šta je ovde napisano može se samo dobro tumačiti i dobro razumeti ako se uzme u kontekstu u kom je pisano u knjizi i ako se sve drugo uzme u obzir. A u vezi sa ovim želim da kažem koji je to kontekst, zašto smo bili izolovani. Naravno da znači da smo mi ovde nešto i dopisali u odnosu na ono šta u knjizi piše, jer je bilo nemoguće samo citirati knjigu. Tih dana je gospodin Milošević u Predsedništvu Jugoslavije, evo pod tačkom 11 je napisano ove moje izjave, vodio razgovore sa predsednikom Predsedništva SFRJ gospodinom Drnovšekom i ja sam tom razgovoru prisustvovao. Traženo je, da li se čuje sada ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čuje se, čuje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Traženo je da obzirom na velike demonstracije i nemire na Kosovu koje Srbija sama ne može da savlada jer nema tamo svoju policiju, da interveniše vojska. Vojska je kazala da ne može bez odluke Predsedništva, a Drnovšek je kazao da se s tim ne slaže i ne bih to dalje čitao. Dan, dva kasnije ili nekoliko dana kasnije, Milošević je preko mene tražio da intervenišem kod Ante Markovića da savezna policija uradi svoj posao, obzirom da je bila doneta odluka da sve republike daju po jedan kontingent policije koji će pomoći da se na Kosovu uspostavi red, a Slovenije i Hrvatska su odbile da to urade i Ante Marković je odbio da se založi za to. Bila je sednica Predsedništva na kojoj smo mnogo razgovarali, doneta je neka, doneta je neka, neka izjava koja je umirujućeg karaktera i pozivala je da se smiri stanje, ali ni jedno ni drugo nije razrešeno i stoga sam ja izvukao zaključak, ne zbog toga što je gospodin Milošević prisustvovao ili nije prisustvovao sednici, nego što je učestvovao, ovaj, u traženju rešenja za koje je Srbija bila zainteresovana, da smo izolovani, i on i ja, jer smo tražili jedno isto. Prema tome, mislim ako se uzme kontekst cele knjige i toga šta je napisano, smatram da je ovo dobro i tačno napisano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa napisano je kao citat, zato sam, kao citat iz, iz dnevnika, pa zato sam pitao gde to ima u dnevniku.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U dnevniku znači to nema?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam sada objasnio. Ni jedan od ovih tekstova u izjavi nije potpuno adekvatan tekstu iz dnevnika, nego suštinu prepisuje. Negde potpuno adekvatno, negde su dopisane stvari koje uspostavljaju vezu sa drugim delovima dnevnika, jer bi bilo nemoguće prepisati mnogo šire.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da pokušamo da budemo ekspeditivni koliko je moguće. Ti govoriš na strani 117 u dnevniku neke stvari koje su takođe vezivale događaje za spoljni faktor. Naime, jezgro tadašnjeg albanskog separatizma na Kosovu činili su Fadilj Hodža (Fadil Hoxha), Džavid Nimani (Xhavid Nimani), Adem Demaći (Adem Demaci), Velji Deva (Veli Deva), je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Da tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' tačno da je ...

SUDIJA KVON: Kažite nam, molim vas, datum.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odmah ...

SVEDOK JOVIĆ: Datum je 20. februar, a onda poslednji deo tog datuma pošto ima nekoliko stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 20. februar 1990. godine. Je l' tačno da je Demaći iz zatvora u Hrvatskoj, gde se tada nalazio i uz pomoć hrvatskih vlasti, upravo iz zatvora rukovodio masovnim demonstracijama i terorističkim akcijama, koristeći njihove kanale? Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa mi smo bili tako obavešteni. Vrlo verovatno da jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' to bila ta šema strukture albanskog separatističkog rukovodstva do koje je došla JNA?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U kom smislu šema?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo u ovom smislu u kome piše. Citiram iz tvog dnevnika: "Veljko mi u mojoj kancelariji pokazuje šemu strukture albanskog separatističkog rukovodstva do koga je došla vojska".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A šemu rukovodstva?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da. Centar je van zvaničnih institucija i u njemu su Fadilj Hodža, Džavid Nimani, Adem Demaći, Veli Deva, Imer Pulja (Ymer Pula), Mahmut Bakali (Mahmut Bakalli). To je bio prvi svjedok inače ovde.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, da, šema da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Glavni je Demaći koji diriguje iz zatvora u Hrvatskoj. Vrlo verovatno mu to vlasti dozvoljavaju. Bilo bi dobro prebaciti ga u Srbiju". To je raspoređivanje po zatvorima širom Jugoslavije, nije bilo tada vezano za, za republiku. "Drugi i treći ešalon nalaze se u državnim i partijskim strukturama i u drugim legalnim institucijama i preduzećima. Uglavnom političke stranke i njihove vođe su takođe drugi ešalon", dakle oni ...

prevodioci: Molimo vas da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, "oni koji izvršavaju iako deluju najjisturenije", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je i bilo, bila realna slika stanja, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, molim te, samo da pređemo na ovo pitanje iz tačke 24 izjave. Govoriš kako smo na koordinaciji u republici, koordinacija, to su svi rukovodeći funkcioneri iz republike, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam objasnio i u postupku pisanja ovoga teksta, da koordinacija nije neki komitet koji je ustanovljen nekim propisom, nego je to oblik saradnje rukovodilaca svih republičkih institucija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Govorimo da se pristupi donošenju novog Ustava i onda, citat je: "Kojim će biti pokrivena nova samostalna

srpska država". Tako je citirano. Dnevnik od 26. marta 1990. godine, zabeležio si sledeće: "Ocenjujemo da se ostvaruje proces raspadanja Jugoslavije na sličan način kao što se to desilo sa SKJ. Izgleda nam nezaustavljiv" i onda piše: "Srbija će voditi iskrenu politiku opstanka federativne Jugoslavije, ali će se spremati da živi i bez Jugoslavije". Znači, tačno je da smo bili za opstanak Jugoslavije, ali smo morali da razmatramo i varijantu da Srbija bude samostalna država ako taj proces onih koji su ga vodili uspe, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Piše u poslednjoj rečenici "Ako do raspada Jugoslavije dođe", spremamo se ako dođe. Ne da ga učinimo mi, nego ako se ne može izbeći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je jasno da, ovde si zapisao "Srbija će voditi iskrenu politiku opstanka federativne Jugoslavije".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bila iskrena politika koju smo vodili.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da smo u taj novi Ustav Srbije iz 1990. godine ubeležili onaj član koji sam ja inače ovde citirao, ali ti nisi obavezan da gledaš ova, ovo što se ovde događa, međutim znaš član 135 Ustava u kome kaže: "Prava i dužnosti koje Republika Srbija, koja je u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ima po ovom ustavu, a koja se prema saveznom ustavu ostvaruju u federaciji, ostvarivaće se u skladu sa saveznim ustavom". To je član Ustava Republike Srbije, novog, koji je donet, ali znači sva prava i dužnosti se ostvaruju u skladu sa saveznim ustavom, jer je Srbija u sastavu SFRJ. Dakle, nismo hteli da pokrivamo neku novu samostalnost države, već da se borimo za Srbiju u Jugoslaviji, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Sad ću da nastojim da neke svoje zabeleške ako je moguće skratim. Ja bih samo zamolio, gospodine Mej, da i ova druga knjiga takođe uđe kao, kao dokazni predmet, pošto sam je citirao na nekoliko mesta, a reč je o knjizi čiji je autor svedok.

SUDIJA MEJ: Kako se to zvalo? "Raspad Jugoslavije"?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: "Komadanje Jugoslavije". Komadanje.

SUDIJA MEJ: Recite nam molim vas datum i mesto u kojem je objavljena knjiga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Objavljena je u Beogradu, sad ću da vam nađem i datum ali, 1992. godine. Dakle ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Ima li prigovora, gospodine Najš?

TUŽILAC NAJS: Nismo dobili obaveštenje unapred da će ta knjiga da se ponudi na uvrštenje. On sada traži da se cela knjiga uvrsti, a upotrebio je samo jedan citat iz knjige. Obično se nama takva mogućnost uskraćuje. Ja sada to ostavljam Pretresnom veću, međutim kad se knjiga uvrsti u spis, nadam se da ćemo pronaći resurse da je proučimo, da vidimo o čemu se tu radi. Ja sam sada u pomalo teškom položaju.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak. Dopustite gospodinu Najšu da završi.

TUŽILAC NAJS: Ja sam u teškom položaju zato jer sada ne želim da blokiram optuženog da uvrsti u spis ono šta je njemu vredno na bilo koji način, ali ja ne mogu da procenim sada vrednost ovog dokumenta, ove cele knjige na osnovu samo jednog citata kojeg smo čuli. Mi smo, kad smo imali knjige za dokaz, davali unapred obaveštenje da ćemo da ih uvrstimo.

SUDIJA MEJ: Hvala. Da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja ne insistiram da se ubaci cela knjiga. Mogu da se prihvate samo oni citati koje sam, koje sam upotrebio ovde. Nema potrebe da se opterećujete celom knjigom. Ako želite, možete i celu knjigu, ja nemam ništa protiv. Ali ja sam već sekretaru Pretresnog veća koji me je pitao, rekao da ću mu dati obe knjige da može da ih iskopira. Prema tome, nema nikakvih problema da vam budu na raspolaganju.

SVEDOK JOVIĆ: Ako mogu da pomognem, delovi koje je gospodin Milošević citirao su iz jednoga integralnog uvodnog dela od 40 stranica, koji je na neki način rezime knjige, i ja mislim da bi se tu moglo naći rešenje, da se taj

integralni deo stavi, koji ima svega oko 40 stranica. Sve ostalo nije u direktnoj, jeste u vezi, ali nije neophodno da bi se razumelo to šta je tu napisano, a može se to pogledati sa tog aspekta.

SUDIJA MEJ: U redu. Uvrstićemo onda taj uvodni deo kao što je predložio svedok. Zamoliću sledeći dokazni broj.

sekretar: Broj D 218.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U dnevniku 16. februara 1990. stoji: "Franjo Tuđman, vođa Hrvatske demokratske zajednice izneo je u Klivlendu (Cleveland) sledeće stavove svoje stranke", i onda kaže: "Osnovni cilj HDZ je izdvajanje Hrvatske iz Jugoslavije, što ni malo nije jednostavno, te treba biti strpljiv, koristeći različite metode ali bez javnog potenciranja separatizma. Izdvajanje treba izvesti parlamentarnim putem, jer za to postoje svi uslovi. Komunisti su slabi i nejedinstveni. Hrvatski komunisti će ići u stopu sa Slovencima i u suštini ostvarivati ciljeve HDZ. U vezi s tim, on lično ima dobre veze u vrhovima zvanične vlasti u Hrvatskoj koji će pomoći HDZda već sada izvrši čistku, zamenu kadrova, od svih antihrvatskih elemenata u službi državne bezbednosti, vojsci, vladi, diplomatiji i slično, među onima koji predstavljaju Socijalističku Republiku Hrvatsku. Ukoliko dođe do osvajanja vlasti, prvih 48 časova dok traje euforija, neminovno se treba obračunati sa svima koji su protiv Hrvatske, čime će put ka demokratiji biti otvoren. Liste takvih lica su već sačinjene. Jedan od najvažnijih zadataka je pridobijanje Muslimana, odnosno osvajanje Bosne i Hercegovine, gde HDZ nema pozicije kakve bi trebalo, jer Srbija tamo ima mnogo simpatija. Srbe u Hrvatskoj treba proglasiti državljanima Hrvatske i nazvati ih Hrvatima pravoslavcima. Biće zabranjen naziv Srbin pravoslavac, ukinuće se Srpska pravoslavna crkva u Hrvatskoj, a proglasiti Hrvatskom za one koji se ne budu odselili u Srbiju". Je li to otprilike bila i politika koja se kasnije sprovodila?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, ovo je autentični dokument, za beleške sa sastanka u Klivlendu čoveka koji je bio prisutan. Znači, može mu se potpuno verovati. Koliko je Hrvatska kasnije dosledno ovome radila ili je nešto to, nešto usavršavala. Mislim da je smer zadržan od početka do kraja, iako nisu sve stvari bile tačno ovakve kako su rečene, na primer ukidanje

Srpske pravoslavne crkve nije izvršeno, niti su Srbi proglašeni Hrvatima pravoslavicima, ali je opšta politika bila u ovom smeru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali da li je tačno da je najveći udarac koji je, kad su Srbi u Hrvatskoj u pitanju, učinjen bio ukidanje statusa konstitutivnog naroda, jer Hrvatska je do tada svojim Ustavom bila definisana kao država hrvatskog naroda, država srpskog naroda i ostalih koji u njoj žive? Toga se pretpostavljam, dobro sećaš.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to pokriva u stvari mnoge stvari iz ove njegove izjave. Samo da napomenem za Sud da je ova izjava data pre nego što je HDZ osvojila vlast. Dakle, on govori da i oni koji su sada na vlasti, dakle komunisti, pomoći će mu da ovo sprovede. I kad dođe na vlast, da treba momentalno raščistiti po spiskovima koji su načinjeni. Šta se i dešavalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, molim te da obratiš pažnju na stranu 140 svoga dnevnika. Ovde se iznose stavovi Sjedinjenih Američkih Država. Kaže se u trećem pasusu na stranici toj ...

SUDIJA MEJ: Molim vas datum. Nemamo ovde istu paginaciju kao i vi, tako da kad spominjete dnevnik, morate da nam kažete datum.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, 26. april 1990. godine. Znači 26. april 1990. godine. To je bilo čak i pre izbora u Hrvatskoj. "Sjedinjene Američke Države su se opredelile za definitivno rušenje komunizma u Jugoslaviji po cenu njenog cepanja i raspada. Dve su se krupne stvari u poslednje vreme dogodile. Prvo, do kraja su bili involvirani u Sloveniji i Hrvatskoj oko izbora, šaljući brojne posmatrače, u stvari kontrolu, čime su direktno uticali na raspoloženje birača i na tok izbora. Nije slučajno što su brodovi Šeste flote bili u Trstu (Trieste). Ranijih su godina dolazili samo do Venecije (Venice). Drugo, konzul SAD u Zagrebu, na sastanku sa šefovima hrvatskih antikomunističkih partija, rekao je da su se SAD definitivno odlučile za rušenje komunizma u Jugoslaviji, po cenu razbijanja zemlje. Tuđman im je prihvatljiv za sada jer je u toj funkciji, a kasnije bi videli šta će s njim. SSNO", to je Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, "ima ovu izjavu pouzdano, ali je na žalost, ne može komunicirati rukovodstvu, jer je to posao Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove". Onda u sledećem pasusu kaže: "Britanci ocenjuju da je u Jugoslaviji neizbežan građanski rat. Njima više odgovara jedinstvena Jugoslavija, ali ipak prednost daju rušenju komunizma

i solidarišu se sa Amerikancima, mada ne tako čvrsto" i onda na sledećoj stranici pred kraj: "Veoma je prisutna zabrinutost među Srbima i ostalim nehrvatskim življem. Republike čak imaju neke nadležnosti u odnosu na Teritorijalnu odbranu, to armija mora maksimano da stavi pod svoju kontrolu". Da li i ovo govori o jednom vrlo snažnom spoljnom uticaju da se razbije Jugoslavija, pod izgovorom rušenja komunizma?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nema sumnje da je cilj američke spoljne politike bio rušenje komunizma u svim istočno-evropskim zemljama. Mi u stvari i nismo bili takav komunizam, ovaj, o kome se govorilo u istočno-evropskim zemljama, jer smo u mnogome promenili naš ekonomski sistem, ali nismo bili promenili politički sistem u kome bi bili slobodni višestranački izbori. Ovde u knjizi je napisano da smo mi i oko tog pitanja imali različita gledanja i neka strahovanja i po mom mišljenju, mi smo zakasnili sa prelaskom na višestranačke izbore što je možda iritiralo Ameriku, ali je činjenica da je ona bila spremna da ide i na rasparčavanje Jugoslavije, ako treba, deo po deo, da obezbedi da se uvede višestranački sistem ako ne može odjednom u svim republikama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, zar nije u Srbiji uveden višestranački sistem i čak održani višestranački izbori 1990. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali bili smo poslednji, a mogli smo biti prvi, obzirom da je naša partija, po ugledu koji je imala, jedina bila sigurna da će na višestranačkim izborima pobediti i pobedila je, iako je kasnije uvela, dok u svim drugim republikama su bivše partije koje su bile na vlasti izgubile, manje-više, izuzev u Crnoj Gori. Dakle, mi nismo imali razloga da to odlažemo. Ovde u knjizi je napisano u čemu je bilo različito gledanje tvoje i moje, ali ja i danas stojim na stanovištu da je trebalo mi da budemo prvi ako smo sledili tok događaja u Evropi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali nesporno je da je 1990. godine, kada je uveden višestranački sistem, jer kako se sećaš, to nije bilo regulisano ustavom, mi smo rekli: "Hajde da donesemo ustav", da u njemu predvidimo višestranački sistem i da onda održimo izbore. Dakle, da radimo *lege artis*, ne da radimo na neki kampanjski način. I promenili smo ustav, uveli višestranački sistem, opredelili se za tržišnu ekonomiju mnogo ranije, je l' tako Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, jeste. Što se tiče tržišne ekonomije, Srbija je tu bila, prednjačila u Jugoslaviji. Imali smo i velike, kako da kažem, i

rasprave sa drugima koji su se tome malo suprostavljali, ali u ovom pitanju mislim da smo mi bili malo inertni, da smo malo zakasnili, mada moram reći, nisam siguran i da smo mi uveli blagovremeno višestranački, pre toga višestranački sistem, da smo bili prvi, pošto bismo sigurno pobedili, obzirom na ugled koji smo imali, nisam siguran da bi time bila zadovoljna Amerika i nisam siguran da ne bi nas i dalje smatrali da smo neko komunističko rukovodstvo. To nisam siguran. Vrlo verovatno da bi se i to desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi smo osnovali Socijalističku partiju Srbije. U Francuskoj postoji Socijalistička partija Francuske (Socialist Party of France) koja je mnogo godina na vlasti. Je li bilo stvarnog povoda ili je ovo bio izgovor kako treba ukinuti komunizam u Srbiji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je teško da se od mene traži, ja mogu da imam mišljenje, ali da dam pouzdanu procenu šta je Amerikancima bio cilj, ja to zaista, tako veliku, ovaj, odgovornost ne mogu da preuzmem. Mogu da preuzmem, ali ona ne znači ništa, jer to je jedno mišljenje. Po mom ubeđenju, Amerikanci su krenuli da celu istočnu Evropu preobrate u pravcu demokratskih institucija kao što je na zapadu i smatrali su da pošto je to svuda učinjeno a u Jugoslaviji nije, da je to počelo da se radi u nekim republikama, a nije svuda, da treba da učine sve što je potrebno da se to sprovede, pa makar da se i rasparča Jugoslavija i da jedan pod, jedan pod, jedan deo, ovaj, tretiraju ispočetka da bi to uradili. To je, nesumnjivo, po mojoj oceni, a sada da li je njima bio cilj i rasparčavanje i rušenje komunizma, ja ne verujem. Mislim da im je bio cilj rušenje komunizma, a rasparčavanje metod. Evropi je, nekim zemljama evropskim, o čemu smo govorili, bio je cilj i rasparčavanje i pre, i pre svega rasparčavanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekao si: "Srbija je u Jugoslaviji" što je tačno naravno, "prednjačila u zalaganju za tržišnu ekonomiju" i to čitav niz godina. I ti i ja smo na različitim funkcijama u to vreme, bili uključeni u rad one Krajgerove komisije. Krajger je bio predsednik Predsedništva Jugoslavije, Slovenac, za privrednu reformu i u njoj se borili za tržišnu ekonomiju, je li to tačno, Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste tačno. Postoji knjiga moja. Na žalost, bilo bi smešno i glupo da ja predlažem Sudu da tu knjigu, ovaj, sada još uvođi, jer bi to opteretilo Sud do beskonačnosti, u kojoj je uglavnom sumirano, sumirane su brojene, brojni moji članci zalaganja, govorenja i tako dalje, koji kad bi danas bili pročitani, onda bi se videlo da je to neverovatno koliko

je Srbija progresivna bila u tom pogledu i neverovatno koliko je uopšte bila smela u predlaganju stvari koje su kasnije dobile pravo građanstva, građanstva, ali koje su tada bile osporavane od onih koji su se zalagali za neku dogovornu ekonomiju, koju su Slovenci kreirali, a nametnuli Jugoslaviji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, i u pogledu tržišne ekonomije i tih opredeljenja i u pogledu višepartijskog sistema, da li se uopšte može govoriti o tome da je stanje, pošto si upotrebio izraz “zapadna demokratija”, da je u tom pogledu nešto bilo u Sloveniji i Hrvatskoj, šta bi se zaista moglo nazvati nekim boljim kvalitetom nego ono što je bilo u Srbiji? Meni se čini da je bilo obratno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite, što se tiče sistema koji je važio, on je bio jednak u celoj zemlji. Što se tiče stanovišta kako sistem treba menjati, bilo je tako kao što ti kažeš, da je u Srbiji bilo velikog zalaganja za uvođenje tržišne privrede i delovanja ekonomskih zakona, a da je iz Slovenije bilo stanovište, ne samo stanovište, nego i nametnuta praksa takozvane dirigovane ekonomije u kojoj država ima presudnu reč.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja ću da gledam da efikasno pređemo još samo preko nekoliko stvari. Dakle, nije sporno da su 1990. godine bili izraženi ti procesi dezintegracije, podstaknuti spolja, ali sad nije to tema. 16. maja 1990. godine kad si ti došao na čelo Predsedništva, kažeš, vrlo čisto ovde piše: “Prvi put sam tada jasno i javno rekao da ko god želi, može da izađe iz Jugoslavije mirnim putem. Da treba da donesemo zakon o otcepljenju i da niko nije dužan da ostaje u Jugoslaviji na silu ako to ne želi, ali da se neustavna i protivzakonita samovolja ne može tolerisati”, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa da, to je naš suštinski stav bio. Svako ima pravo kao što je se odlučio da bude u zajednici, u Jugoslaviji i ima pravo da iz nje izađe, obzirom na komplikovanost odnosa koji su u međuvremenu nastali 70 godina i više zajedničkog života, apsolutno je potrebno da donesemo zakon na koji će se naćin to uraditi i da se to onda mirnim putem ostvari. To je bila, to je bio politićki stav koji smo mi stalno zastupali, ali je na kraju, na žalost, stalno to odbijano, nego se primenila politika svršenog ćina, donošenje odluka i zakona koji su u sukobu sa Ustavom Jugoslavije, nepoštovanje saveznih zakona, odbijanje da se daju porezi federaciji, napadanje Jugoslovenske narodne armije i tako redom, što je već sve poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je bilo jasno da postoji miran i zakonit i ustavan put odgovarajućim promenama da niko nikoga silom ne želi da zadrži da ostane u Jugoslaviji, ako to sam neće? Je l' to bilo jasno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Niko nije imao prvo da nekoga zadržava, a svako je imao pravo da izađe, naravno na ustavan način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta je po tvom mišljenju onda opredelilo da se upotrebi sila i da dođe do izazivanja krvoprolića, do građanskog rata u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa u Hrvatskoj je nešto drugačija situacija. Ja mislim da se Hrvatska opredelila na politiku svršenog čina zato što je bila ubeđena da ako se ide po nekom zakonskom postupku, da će onda imati probleme sa izjašnjavanjem srpskog naroda u Hrvatskoj, koji će tražiti nešto što oni ne žele da mu daju. To je moje mišljenje i onda je smatrala, politika svršenog čina, odvojimo se mi, a onda mi to rešavamo kako hoćemo. To je moje mišljenje za Hrvatsku. Za Bosnu, uzrok zašto je izbio rat, po mom mišljenju svako ima pravo na svoje mišljenje, ja ne mogu ništa da tvrdim, jeste potpuno pogrešna odluka Evropske zajednice da se u Bosni održi unitarni referendum građana, ne vodeći računa da postoje tamo tri nacije koje treba svaka za sebe da se izjasni i da se onda nađe sporazum između njih. To je bio, po mom mišljenju, ključni razlog zašto je u Bosni izbio sukob.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Nemamo vremena da se na tome duže zadržavamo, uostalom, o tom prevremenom priznanju i ulozi Evropske zajednice i drugih sila u razbijanju Jugoslavije ima mnogo izjava i Karingtonovih i Vensovih (Cyrus Vance) i Miteranovih (Francois Mitternad) i mnogih uglednih političara i to nema potrebe ovde, ali za ovo što govoriš o tom pokretanju nasilja. Da li je za to ilustracija ovo što piše 13. jula 1990. godine gde govoriš o politici prema JNA, i onda, to je vrlo, vrlo dugačak dnevnički zapis, ali govori se o provokacijama, o nasrtajima, o vređanju Srba, o vređanju JNA i tako dalje, i tako dalje. To je bio scenario koji je u stvari odražavao ono što se kasnije događalo i eskaliralo dalje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ta zabeleška je jedan scenario borbe Hrvatske za ostvarivanje samostalnosti, koji je autentičan i dobijen je u autentičnom obliku i predstavlja jedan zbir svih tih ponašanja prema svima koji bi se tome suprostavili. Dakle, sadrži elemente jedne nedozvoljive borbe za ciljeve koje su sebi postavili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, samo ovo da razjasnimo, upravo vezano u sledu tih događaja, 17. avgust 1990. godine, negde na početku treće trećine ovog dnevničkog zapisa. Zapisao si: "Tuđman je uputio depešu na moju adresu, koja počinje time da je pobuna u srpskim opštinama otpočela posle mog prijema delegacije Srba iz Hrvatske pre nekoliko dana. Između redova mi kaže da sam ih ja podstakao na pobunu. Zaboravio je da pobuna Srba dolazi posle njegovog dolaska na vlast ili se pravi lud". Ti si bio u to vreme predsednik Predsedništva, je l' tako, Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Primao si delegacije iz Hrvatske, iz Makedonije, iz Crne Gore, iz Srbije, mislim iz svih krajeva zemlje, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno, to je bila praksa. Svako je imao pravo da se najavi, da mu se zakaže sastanak, a to su došli legitimni predstavnici Srba iz Hrvatske, koji su imali svoje organizacije, i kulturne i političke i sve. Čak su bili i predstavnici Srpske pravoslavne crkve sa njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, ti ili bilo ko u Beogradu, niste učestvovali u tome da nekoga podstičete na nekakvu, kako tu piše, pobunu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, oni su naravno izneli ove političke probleme koje imaju u Hrvatskoj od promene ustava sa kojim se oni ne slažu, do ukidanja ćirilice koja je njihovo pismo, do svega toga što smo ovde govorili, da ne ponavljam to sve i apelovali su na Predsedništvo da im pomogne da se to, ovaj, promeni i da se vrati na stanje u kome oni mogu normalno da žive i ovaj, naravno da sam ja njima rekao da smo to primili k znanju i da ćemo u normalnoj proceduri u postupku sa hrvatskim vlastima nastojati da se to, ovaj, razreši. Dve su sednice Predsedništva bile po sličnim pitanjima: jedna u septembru 1990. godine, jedna u maju 1991. godine o kojoj smo prošle, na prošloj sesiji govorili, čini mi se 8., 9. maja. I na jednoj i na drugoj je Predsedništvo konstatovalo da su to razlozi konflikata u Hrvatskoj. Dakle, ti, ta srpska prava koja su ugrožena i i na jednoj i na drugoj sednici je Predsedništvo insistiralo da se ta pitanja rasprave između hrvatske vlasti i srpskih predstavnika tamo. Dakle, ništa tu nije bilo, ništa tu nije bilo dramatično na tom sastanku i to je iznošeno na sednici Predsedništva, a to što je Tuđman rekao, pa to je stil, prebacivnje odgovornosti na nekoga drugoga za ono što se tamo dešava njihovim, zbog njihovih postupaka. Ništa drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da rezimiramo taj deo prilaza. Delegacija dolazi kod tebe, ti slušaš njihove primedbe, iznosiš te primedbe, odnosno informaciju o tome na sednicu Predsedništva. Sednice Predsedništva koje koje citiraš, potvrđuju da su te primedbe zasnovane na realnim činjenicama, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. I apeluju da se to raspravi u Hrvatskoj, između hrvatske vlasti i srpskih predstavnika. To je stalni naš prilaz bio da su to stvari koji oni međusobno treba da reše da ne bi bilo konflikata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, nikako se ne može zaključivati da je Beograd podsticao neke konflikte u Hrvatskoj?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tu, ova rečenica je možda ovako lapidarno napisana, kao moj lični odgovor Tuđmanu, koji on, ne znam, možda nije čitao dnevnik, da on kaže da je pobuna tamo nastala posle njihovog dolaska ovde, a ja komentarišem da je pobuna nastala posle njegovog dolaska na vlast. A ranije nije bilo takve pobune, što je činjenica jedna. Kako mogu ja da izazovem pobunu u Hrvatskoj. Oni se bune zbog njegovog ponašanja, a ne zbog mog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada još samo jednu stvar iz dnevnika, 27. avgust 1990. godina, znači avgust 1990. godine i to kraj: "Održali smo trojni sastanak Slobodan Milošević, Kajdomčaj (Hisen Kajdomcaj) i ja". Kajdomčaj je bio tada predsednik Predsedništva Kosova, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 27. avgust. I Kajdomčaj u suštini traži od Predsedništva da zaštiti Kosovo od Srbije. Ti kažeš: "I Slobodan i ja smo mu rekli da to nije objektivno, ni potrebno, ni moguće. Kosovo mora svoje probleme da rešava u Srbiji i sa Srbijom, preskočiti Srbiju ne može. Predložili smo mu da aktivira svoje Predsedništvo na politici jedinstva Srbije, Kosovo u Srbiji i sa njom u Jugoslaviji. Da mu je to i posao i odgovornost i da ćemo ga na tome svesrdno podržati". Odbio je navodno ne zato što se ne slaže s tim stavovima, jer koliko se ja sećam tog razgovora, on se slagao sa svim našim stavovima. Jedino nije hteo da da izjavu, je l' tako Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E onda kažeš: "Posle sastanka sa Kajdomčajom, Slobodan me obaveštava da Jusuf Zejnullahu (Jusuf Zejnullahu),

doskorašnji predsednik Izvršnog veća Kosova direktno saraduje sa SUP-om Hrvatske i Slovenije i sa Antom Markovićem, sa ciljem obaranja srpskog rukovodstva. Raspolazu snimcima autentičnih razgovora iz kojih se jasno vidi da je Ante Marković prekorio Zejnulaha što su usvojili deklaraciju o Kosovu, jer je on, Ante, navodno sve bio pripremio i praktično bi svojim programom i aktivnostima oborio Slobodana Miloševića. Posle te njihove greške Slobodan je uspeo da se ponovo politički rehabilituje. Savetujem mu da njega slušaju, pa će sve biti po planu i u redu". Je li ta veza Ante Markovića-SUP-a Hrvatske i Slovenije, Zejnulaha i separatizma na Kosovu bila onda očita?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj presretnuti razgovor, kao što i Sud ovaj raspolaze sa mnogim presretnutim razgovorima, je autentični dokument sa kojim je raspolagala naša obaveštajna služba i on sve govori. Ono šta sam govorio o Anti Markoviću, kao predsedniku savezne vlade, da on svojim programom i reformama, koje na neki način su i mogle da imaju logiku u vezi sa uvođenjem tržišne privrede, je čitavu stvar vodio tako da osiromaši Srbiju do te mere, da nastane pobuna koja će srušiti našu vlast. To je bio njegov plan. A ljudi na Kosovu su smatrali da oni treba da proglase svoju republiku i da rade sami, nezavisno od toga šta Marković misli i on ih je tu ukorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, išli su mu, išli su mu ispred plana.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. On je smatrao da je ovo siguran put kojim on ide i da se ne može primetiti ništa o čemu se radi a oni su išli grubo, proglašavajući nezavisnost na koju nemaju pravo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja se nadam da mogu da preskočim još neka pitanja, jer smo dosta toga raščistili. Nekoliko samo stvari vezano za ovo šta si pred kraj svedočenja govorio o mojoj političkoj, o mojim političkim karakteristikama i da sam autokrata i kažeš da, "iako sam se konsultovao sa ljudima oko sebe, uvek sam ja bio taj koji je donosio odluke". Je l' to tako, Boro? Tako kažeš. Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa sve šta sam napisao i u knjizi koja se zove "Knjiga o Miloševiću" i što sam ovde rekao, to je moje lično gledanje i moje lično ubeđenje. Ono naravno ne mora da bude tačno. Postoje i drugi ljudi koji mogu to da cene, ali činjenice koje su iznete i na osnovu kojih sam to ubeđenje stekao, su tačne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To da sam ja donosio svoje odluke, ja svakako ne sporim, jer nisam svakako ja donosio tuđe odluke, nego svoje od-

luke. I valjda se i od predsednika Republike očekuje da donosi svoje odluke a ne tuđe odluke. Ali da li to što sam ja donosio svoje odluke podrazumeva da nisam uvažavao tuđe mišljenje? Da li to znači da prvo isključuje drugo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to vrlo jasno rečeno. Ne treba mnogo da objašnjavam. Uvažavao si tuđa mišljenja ukoliko nisu bila u sukobu sa tvojim, po pravilu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ti si se sa mnom sastao sigurno nekoliko stotina puta, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam se toliko puta savetovao s tobom, 'ajde ne računajući i telefonske i tako dalje. Ako bi to bilo tako da baš nikoga ne uvažavam, što bih ja gubio vreme na tolike razgovore, konsultacije, sastanke i tako dalje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa u knjizi je napisano da to nije uvek bilo tako. Da je tu nastala jedna evolucija. Da su u prvo vreme stvari bile sasvim drugačije, a da je onda kasnije, sa jačanjem pozicije, ugleda, ubeđenja o ovaj, snazi i mogućnosti, da se krenulo u jednom drugom pravcu, ovaj, koji je praktično bio takav kako sam govorio. Ja mislim da se mi tu vrlo dobro razumemo. Ovde se radi o, ovde se radi o marginalizaciji zvaničnih organa koji treba da debelo rasprave pre nego što donesu neku odluku. A faktički je bilo da se na zvaničnim organima, na primer, Glavnom odboru partije ili kongresu i tako dalje, donose stavovi o kojima oni skoro i ne raspravljaju. Ili ako raspravljaju, samo u duhu podrške i koji se automatski prihvataju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne kažem da u onom postupku kada si ti formirao stav koji tamo treba da se usvoji, nisi baš nikoga konsultovao, ali kažem da je tvoja reč bila definitivna i presudna i u toj fazi. O meni, o sebi, o meni, ja smatram da sam bio privilegovan. Rekao sam da sam imao uvek dostupnost, da sam uvek mogao sve da kažem, da sam uvek mogao da se ne složim, da nisam imao posledice u dugom periodu vremena, ali nisam mogao nikada da odlučim drugačije nego, nego što si ti rekao i naravno da nisam mogao, jer nisam imao takvu vlast, ali je to uglavnom bilo mnogo davno, do 1992. godine. Posle toga mi nismo imali neke ozbiljnije kontakte a od 1995. godine nismo imali nikakve. A tada je prelom nastao od Trećeg kongresa Socijalističke partije Srbije, pa nadalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ti si taj prelom, gde sam ja autokrata, konstatovao od vremena kad mi nismo imali kontakt. A do vremena kad smo imali kontakte, uvažavao sam tvoje mišljenje i konsultovali se i sam si rekao, nikad nisi nastupio protivno svom uverenju, niti bi neko mogao, u ovom slučaju i ja, da te u to ubedi, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Iz knjige se vide primeri šta je sve rađeno, u kojim periodima i na čemu se zasniva takva ocena i mislim da je vođenje ovakve rasprave neće razjasniti stvari ako se ne pročita knjiga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, da ne bismo gubili vreme, a s obzirom dakle da je to pitanje vlasti, kažeš, bilo u fokusu stvari, pa valjda ti je poznato koliko smo parlamentarnih i predsedničkih izbora prevremeno raspisali u sve to vreme u Srbiji? Koliko vanrednih prevremenih izbora i parlamentarnih i predsedničkih?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa nisam nikada sporió. Ja sam u knjizi razjasnio koliko je bilo nepotrebnih natezanja oko toga da se priznaju izborni rezultati, ali isto tako sam rekao da je presudna reč za ono šta će se u skupština, koje je narod birao, usvajati, dolazila od tebe. Ti to možeš da pobijaš koliko hoćeš. Ja to ne smatram ničim neprirodnim, ali smatram da si imao toliko veliki ugled, autoritet i moć, da su tvoji stavovi bili presudni. Po mom mišljenju, ponekada su ti stavovi formirani, a možda u poslednje vreme i češće, bez dovoljne prethodne rasprave i bilo je političkih grešaka na koje sam ja u knjizi ukazao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, uopšte ja ne sporim da sam ja bio vodeća ličnost u Srbiji, da sam imao najveći autoritet i da sam sa stanovišta moje funkcije i tog političkog autoriteta, donosio odluke. Ali sporim to da nisam uvažavao tuđa mišljenja, da nisam vodio računa o njima, da nisam umeo da ih saslušam i tako dalje, to sporim. To nije tačno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazi

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da pređem ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, molim te, moramo da se razjasnimo. Objasni mi, molim te, kaži mi i jednu sednicu Glavnog odbora partije od Trećeg kongresa pa nadalje, na kojoj je vođena rasprava sa različitim mišljenjima o nečemu što je predloženo, jednom. Nije bilo ni jedne, bilo je

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bilo je raznih sednica. Ja inače sam malo radio u partiji i poslednjih godina predsedavao sam sednicama Glavnog odbora, ostalo vreme sam bio angažovan na svojoj državnoj funkciji i to je svakom poznato.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Poznato, ali ono što je na partiju donošeno, bilo je tvoj stav, a o tome se nije raspravljalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svakako je ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije se raspravljalo, nego se aminovalo i sada ti možeš da kažeš šta god hoćeš, to je činjenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja mislim da smo radili prilično drugar-ski i demokratski u partiji. Evo na primer, ti govoriš: "Do Trećeg kongresa je bilo demokratski, a od Trećeg kongresa je bilo nedemokratski", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Demokratskije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, Boro. A ti si smenjen u tom demokratskom periodu. Ti si smenjen pre Trećeg kongresa. Treći kongres je bio 1996. godine.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa onda da se baš vratimo na to. Ta sednica Glavnog odbora, na kojoj sam ja smenjen, trajala je 12 minuta. Na tu sednicu si došao i rekao: "Predlažem da donesemo odluke o pripremi Trećeg kongresa. Zato predlažem sledeće odbore". Nekoliko odbora si predložio i nekoliko ljudi koji će biti šefovi tih odbora, a onda si, ne, o tome nije vođena rasprava nikakva, a onda si kazao: "Isto tako predlažem da razrešimo dužnosti Jovića, Mihajla Markovića, Milorada Vučelića, Slobodana Jovanovića i Pankova", bez obrazloženja, bez rasprave, bez glasanja, i rekao si: "Ako se slažete da završimo", a onda ćemo na sledećoj sednici dobiti od ovih ljudi koji smo odredili da budu šefovi grupa za pripremu kongresa i to šta će na kongresu da se raspravlja i kakvi će tekstovi biti i kakav će sastav tih grupa biti i tako dalje. Da li je istina da je tako završena ta sednica? Da nije bilo nikave rasprave, da nije bilo ni pitanja. Da nije bilo ni predloga odozdo, niti da je unapred predloženo da će biti kongres, ni ko će šta za kongres pripremati? Da li je istina?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, ja ne mogu da se setim detalja, al' verovatno ti dobro interpretiraš tok sednice, samo nema smisla da gubimo vreme na te takve stvari. Samo bih te podsetio, valjda je elementarna stvar

da su ti odbori i ti ljudi koji su zaduženi za pripremu kongresa, prethodno u nekim izvršnim telima partije pripremljeni i predloženi a da ih nisam ja izmislio iz svoje glave. Oni su svi bili iz sastava tog Glavnog odbora.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne. Ti si došao iz Dejtona dva dana ranije i odmah si zakazao sednicu, takoreći silazeći iz aviona. Nikakve pripreme u partije nije bilo, ja sam potpredsednik partije, niti smo znali da će biti ta sednica, niti smo znali da će se odlučiti za pripremu kongresa, niti smo mi raspravljali ko će biti šefovi tih grupa, niti koje će grupe biti, a pogotovu nismo znali da će neko biti smenjivan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jesi li ti imao neke primedbe na te grupe i na šefove tih grupa? Jesu li to bili neki ljudi koji nisu bili dovoljno ugledni za ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: E sada dolazimo na glavno pitanje, da je sve ono što si ti predlagao bilo bez primedaba. Ja na toj sednici nisam ni prisustvovao, smenjen sam bez da sam prisutan, a nije mi bilo ni saopšteno da će moje pitanje biti na dnevnom redu, ali to je sada, sad uopšte nevažno. Ovo je važno na koji se način radilo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A partija, izvini, partija je centralno mesto u kojem se odlučuje o svemu. O svemu, i ko će da bude poslanik i kakve će stavove poslanici da zauzimaju u skupštini i tako redom, i kako će vlada da radi, dakle vrlo značajno mesto. Ne možeš osporiti to što sam napisao, u najboljoj nameri. Ne da tebe diskreditujem, nego da se u budućnosti tako nikada ne radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, dobro Boro. Da li zaista nemaš u vidu da je Glavni odbor partije, on je imao 300 i, sad da ne pogrešim u broju, ali sigurno preko 300 članova, biran iz svih opština širom Srbije i da su to bili ljudi od koje mnoge ja čak nisam ni poznavao? Verovatno je valjda postojala jedna partijska struktura koja predlaže, koja ide iz baze, koja na taj način, na taj način se dolazilo do Glavnog odbora partije. Je li tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ma sada govoriš o nekim drugim stvarima. Ja ovde govorim kako je predložen sastav ljudi koji pripremaju kongres i kako su predloženi ljudi koje treba smeniti ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije dobro. To je jedna stvar. Drugo, kako je, ako idemo dalje, kako je predložen spisak za Glavni odbor koji treba da bude izabran na Trećem kongresu SPS ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa valjda je predložen u organima partije i valjda je predložen na osnovu predloga iz opštinskih odbora, iz mesnih odbora. To je, to je posao kojim se bavio ceo taj partijski aparat, ta partijska struktura, a ne ja. Pa to ti je valjda poznato.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je da je trebalo tako da bude i poznato mi je da su odozdo dolazili predlozi. Ja nisam, ovaj, učestvovao tu, jer sam bio već isključen, ovaj, ali poznato mi je da su dolazili predlozi i da su oni redigovani kod tebe. Dobro, predsednik si partije, imaš pravo, ali na broj koji treba da bude izabran, dakle smanjivanjem, ranije smo imali veći broj nego što treba da biramo i to je, i to po volji ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro Boro, da ne ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Znači ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ne gubimo vreme ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam li ja bio taj koji se uvek zalagao za tajno glasanje na kongresu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tajno glasanje vredi ukoliko je demokratski način kandidovanja ljudi i ukoliko ima više kandidata, ovaj, kandidata za izbor. A tajno glasanje ne znači ništa ukoliko ja odredim ko će da budu kandidati i drugi niko ne može da bude izabran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako ti izgleda, na primer, kad na tom kongresu u tajnom glasanju ja dobijem sve glasove i objavi se javno da sam dobio sve glasove. Pa valjda da je jedan glasao protiv mene, valjda bi onda bilo jasno da tu ima nešto što nije u redu. Bez izuzetka. Kako onda to objašnjavaš? Jesam možda i to ja im rekao: "Dajte svi da se izjasnite ovde za mene da", a tajno glasanje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Sada prelazimo na neku drugu temu. Nikada nisam osporavao tvoj apsolutni autoritet. Osporavao sam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Osporavao sam demokratski način rada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Oni su prihvatili to, to je njihov problem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vrlo dobro. Na tajnom glasanju kad dobijem sve glasove, to po tebi nije demokratski način rada.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam to rekao. Rekao sam da nije demokratski način donošenja odluka kasnije, a ne izbor tvoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Onda moj izbor je drugo pitanje. Samo kratko još da pređemo preko jedne teme. Kažeš da sam ja imao monopol nad medijima, međutim ti dobro znaš da, ti si pomenuo "Politiku" i Radio Televiziju Srbije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ni tamo nije neki monopol, ali da kažem uticaj svakako je, partija, vlada, ja, imali na državne medije ili bliske Vladi, kao što je na primer "Politika".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, je li sporno da su ogroman broj listova, čak ja mislim da je u Jugoslaviji bilo nekih 2.500 registrovanih medija, ali da, nemam vremena da ih pobrajam, naravno. Pored "Politike", imao si dnevne novine "Blic", "Glas javnosti", "Borba", pa "Naša Borba", pa "Telegrafi", dnevni, nedeljni, "Novosti", NIN, "Vreme", "Studio B", "B92" ...

prevodioci: Prevodioci mole da malo usporite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa agencije "Beta", "Fonet", mreže lokalnih televizijskih stanica. Praktično, sve je to bilo u rukama opozicije. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je da u tim listovima nisi imao uticaj i u lokalnim televizijskim stanicama u većini, tamo gde nije naša partija bila na vlasti, a imalo je dosta opština gde naša partija nije bila na vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači nije sporno da da je veliki broj listova bio, na koje ni mi a ni ja svakako, nismo imali nikakvog uticaja, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To jeste tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa molim. A da li se sećaš da je ikad za ovih 11 godina, od 1989. godine do 2000. godine i jedan broj i jednih novina zabranjen?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se da je zabranjen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li se sećaš da je, na primer, na Kosovu bilo dvadesetak listova na albanskom jeziku, koji su svi bili opozicioni i separatistički orijentisani?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Imali su i svoje televizijske kanale i radio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. I jesu li bili krajnje, kako bih rekao, drski u odnosu i prema meni i prema vlasti i prema, prema Srbiji? Je li ikad i jedan njihov broj zabranjen?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije ni jedan, nije. Ovde se radi o drugim stvarima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto se govori o nekom nedemokratskom režimu, jesmo li mi imali nekave političke zatvorenike u zatvorima za sve to vreme?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, nismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Želeo bih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo još ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se, ja moram da objasnim. Ovde gde je u pitanju državna televizija i državni radio i državne novine, koje su imale najveći uticaj na narod, jer se državna televizija i radio u svakoj kući

čuju, a lokalni radio i lokalna televizija se čuju u ograničenom prostoru, tamo u opštini nekoj, dve-tri opštine i tako dalje, naravno da je najveći uticaj na narod imala državna televizija. Druga tačka, bilo je jako puno novina, to je tačno, ali naš narod izuzev u nekim većim centrima, uglavnom ne čita novine, nema pare da kupuje te novine, osiromašio je i retko dolazi do tih informacija. Glavna informacija je prvi program Radio Televizije Srbije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro Boro, to ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne, moram ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pa ne sporim to

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, pa čekajte. Ako kažem, imala glavni uticaj, onda tamo 100 nekih drugih nisu isto što i ova jedna. To je jedno pitanje. A postojale su ne 100, nego stotine drugih. Uticaj tvoj na izbor kadrova u ovim organima, bio je presudan. To sam hteo da kažem. Oni su ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To ne možeš da sporiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, ja ovde se uopšte s tobom ne prepirem oko toga. Naveo sam ti vrlo ugledne listove, a ne samo neku, neke lokalne male i druge medije, na koje, sam si rekao, nismo imali uticaja i da se ne može govoriti, dakle, o nekom zatvorenom medijskom prostoru. A da ne govorimo o mogućnosti da se sva moguća štampa kupi u Jugoslaviji. Ali da se pozabavimo još samo sa dva pitanja. Ja ću da izgleda da uspem da zatvorim ovu, kako bih rekao, ovu želju koju sam imao da završim za ove dve sednice. Samo te molim da mi odgovoriš na još par pitanja. Rekao si kao ilustraciju mog, kako bih rekao, autoritarnog ponašanja, da sam doneo odluku da raspustim Skupštinu Srbije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa piše, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne radi se o ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam doneo. Je li to moje ustavno pravo bilo kao predsednika Republike Srbije? U Ustavu piše Boro, je l' tako: "Predsednik Republike na predlog vlade", što takođe nije beznačajno "može doneti odluku da raspusti Skupštinu", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Zašto bi se sporili oko nečeg što je čisto i jasno. Ne bi ni mogao da je raspustiš da nisi imao pravo. Naravno, samo što si mogao da je raspustiš ili da je neraspustiš. Ali treba tu, tu svoju konstataciju tumačiti kao jednu od niza konstatacija koje govore o globalnoj karakteristici a ona je istinita. Imao si pravo na predlog predsednika vlade, predsednik vlade je dao predlog, ti si ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, nego na predlog vlade.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na predlog vlade, oni su dali predlog, ti si raspustio skupštinu. Samo da se razumemo, vlada je bila naša.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Vlada je bila naša ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gde to, a gde to ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da završi. Morate da govorite jedan po jedan.

SVEDOK JOVIĆ: Ti si i na vladu mogao imati uticaj da takav predlog da. Da se ne upuštamo sada na to. Sve je bilo po ustavu, ali je to urađeno ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, da li u nekoj zemlji na zapadu onaj ko ima uticaj na vladu, koji ima vladu ili koji ima, evo da uzmemo najbližu zemlju Grčku, odluče da skrate mandat i raspišu izbore kada smatraju da im to odgovara. Pa je l' to nedemokratski?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam ja

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ili na primer bilo koju drugu zapadnu zemlju gde onaj ko je na vlasti može da prevremeno raspiše izbore, odnosno raspusti skupštinu i prevremeno raspiše izbore. Pa jesu li odmah automatski raspisani izbori pošto sam ja raspustio Skupštinu, je li tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste tako, ali nije ovde sporno da li je nešto po ustavu ili nije po ustavu, nego je ovde konstatacija da si ti imao

sasvim veliki, toliko veliki autoritet i toliko veliku vlast, da si mogao i to da uradiš. Naravno bez Ustava to ne bi mogao, to je jasna stvar. Ali u drugim okolnostima ako ne bi imao veliki autoritet i veliku mogućnost, moglo bi biti ogromnog suprostavljanja drugih i manifestacija i svega ostaloga. Ovde nije bilo jer si imao ogroman ugled ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste, i raspustio sam skupštinu i šta je bilo na izborima koji su automatski odmah raspisani. Dobili smo veći broj poslanika u Skupštini Srbije, što znači da reagovanje građana nije bilo negativno, nego pozitivno i u stvari pokazalo da sam opravdano raspustio Skupštinu. Je l' tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa verovatno je tačno da smo dobili veći broj poslanika, a i svako tumači na svoj način. Smisao ovoga šta sam ja u knjizi napisao nije bio da se sporim, ni da li si imao pravo, ni da li je to uobičajeno ili nije, nego je smisao bio da pokažem koliko si imao ugleda, autoriteta i moći da uradiš ono šta naumiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I jesam raspustio skupštinu i opet bi je raspustio u takvom stanju. A sada su raspustili skupštinu oni koji za to, nisu imali predsednika već godinu dana ...

SUDIJA MEJ: U to nećemo ulaziti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još samo jedno pitanje. Pošto ti je gospodin Najs postavljao pitanja o nekakvom mom kultu ličnosti, pa si ti objašnjavao kako su se nosile moje fotografije, doduše video sam na televiziji, i sada se nose na raznim skupovima iako sam već tri godine u zatvoru, da li ti je poznato, Boro, samo mi na to pitanje odgovori i da li znaš za još koji primer nekog političara, da li ti je poznato da sam ja dva puta, upravo u tom listu "Politika", koji se najviše čita i koji je glavni list u Srbiji, ja tražio, obraćao se građanima, da ne nose moje slike? Sećaš li se toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam, ali verovatno da jeste ako ti tvrdiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Zamoliću saradnike da nađu te brojeve "Politike", da imamo i to. A je l' se zaista ne sećaš toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam, ne sećam se, nisam to zapazio, ali mogu da verujem ako ti tvrdiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako dozvoliš samo da kažem jednu rečenicu, ako Sud dozvoli. Nije kult ličnosti bio samo u nošenju slika. Daleko od toga. Skoro svi tvoji, da kažem, bliski saradnici, koje si odabrao da podržavaju tvoju politiku, naročito u poslednje vreme i koji su automatski prihvatili odluke i koje nisu dobre i koje jesu dobre, gde god su javno istupali, meni je to jako bolo oči, sve zasluge su pripisivali tebi. Za sve nesreće su optuživali druge, a ti si, dakle niko nije smeo da održi govor i nije mogao da održi govor a da ne istakne tvoju ličnost. A onda su na televiziji manje-više te pasuse iznosili, potpuna podrška sa svih strana. Znae, to je, možda ti to nisi primećivao, obični građani a ja sam u to vreme bio obični građanin već od 1995. godine pa na ovamo naročito, to je bilo već malo mnogo u uslovima u kojima smo živeli, u teškim uslovima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, pa mnogi moji saradnici dobro znaju da sam glavne primedbe upravo upućivao na to pozivanje na mene ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: E ja se izvinjavam

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da mnogi to nisu radili zbog mene, nego zbog sebe.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Moguće je, ja to ne znam. Ako je to tako, onda je trebalo malo žešće da postupiš i prema njima, a ne prema onima koji su ti iskreno stavljali primedbe šta ne valja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro. Ovde moram da intervenišem. Još samo na par stvari koje zaista smatram neprimerenim i rekao bih, daleko od nekog morala. Ne dajem prigovor tebi u tom smislu, ali smatram da je na neki način, kao objašnjenje, zloupotrebljena. Ovde je rečeno kako te je neko izbrisao sa filmske trake. To se dešavalo u nekim režimima da se premontiraju fotografije, neki brišu sa neke trake i tako dalje. Da li zaista imaš podatak da te je neko izbrisao sa neke trake?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Od 1995. godine pa naovamo, od kada sam smenjen, kao i ranije svake godine za 28. mart ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to si objasnio ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne, ne

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemoj da mi oduzimaš vreme ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne pa ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da ponavljaš ono što si objasnio.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ti pitaš, a nećeš da ti odgovorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ne, je li te neko izbrisao sa trake? Odgovori mi da li ne. Je li te neko izbrisao sa trake?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako ne mogu da odgovorim, onda ne mogu da odgovorim. Ja mogu da odgovorim onako kako ja umem, a ne kako ti želiš

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ja nemam ...

SUDIJA MEJ: Čekajte malo, čekajte malo. Gospodin Jović treba da ima dovoljno vremena, koliko mu je potrebno, da odgovori na pitanje koje ste vi postavili, gospodine Miloševiću. Svedok treba da ima priliku da odgovori. Izvolite, gospodine Joviću.

SVEDOK JOVIĆ: Cela sednica skupštine koja je održana 1989. godine, 28. marta je datum koji je uzet za državni praznik, svake se godine taj datum evocira na Televiziji Srbije i prikazuju se, prikazuje se događaj. Sve do 1995. godine prirodno je prikazivan događaj, predsedništvo skupštine, predsednik skupštine, koji drži govor i ljudi koji sede. Od 1995. godine prikazivani su ljudi koji dole sede i aplaudiraju, na čelu sa Slobodanom Miloševićem, ali nije više prikazivan deo predsednika koji drži govor, koji proglašava ustav. Ja ne tvrdim da je sa trake izbrisan, ali je izbrisan sa javnosti. Taj deo trake više nije prikazivan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su činjenice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, pošto si me upoznao, nadam se dobro, za priličan broj godina koje smo proveli zajedno, da li zaista misliš da ja imam ikakve veze s tim koji se deo trake prikazuje povodom, eto, svečanosti, da imam ikakav uticaj na to i da je to moglo da dođe od mene?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ti imaš vrlo veliki uticaj na one koji to rade, a oni vrlo dobro znaju da, ako bi radili drugačije, da bi mogli biti pomereni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, 'očeš meni da pripišeš to da te nije bilo na primer, na filmu ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja, ja konstatujem jednu istinu koja je rezultat jednog mehanizma, koji deluje pod tvojim rukovodstvom. Da si im ti lično kazao, to nikad nisam rekao, ali da ti imaš presudni uticaj na njih i da možeš da ih pozoveš na odgovornost ako je drukčije, to sigurno jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro ali možemo li, pošto si naveo i primer kako te nisu pozvali u tvom rodnom selu na proslavu škole, da li zaista misliš da je neko iz Beograda intervenisao da te neko ne zove na proslavu škole u tvom selu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su meni rekli predsednik partije i predsednik opštine iz mog mesta. Došli su i rekli su: "Molim te da imaš razumevanja, saopšteno nam je iz Beograda", pošto oni organizuju tu proslavu, da li je, da li je to iz Beograda, iz straha od tebe i nekoga oko tebe ili po nalogu. Ne verujem da je po nalogu, ali verujem da je iz straha, "ako budemo tebe pozvali na svečanost, svečanosti neće biti". Ja sam rekao: "Zašto, svečanosti će biti bez mene, zašto ću, zašto moram ja da budem".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, samo te molim, pošto su ti ovde postavljali i pitanja u pogodbenom obliku, da li zaista možeš da poveruješ da je to moglo da dođe od mene, da te ne zovu na proslavu škole u tvom rodnom mestu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja čvrsto verujem da je svima bilo zabranjeno da kontaktiraju sa mnom i da me zovu bilo gde, jer ako je bilo gde trebalo da me pozovu, onda je bar trebalo da me zovu na nacionalni praznik, kao bivšeg predsednika skupštine, kao bivšeg predsednika republike, Jugoslavije, a to nikada nije bilo činjeno. Ne, to ne može da bude slučajno. To može biti izbrisano po nečijem nalogu ili ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ili zbog dodvoravanja onome za koga misle da tako želi, a to je tvoj problem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, dobro da li je to onda ovo drugo ili, pošto me poznaješ, smatraš da sam ja taj koji bi rekao: "Nemojte da zovete Boru Jovića na proslavu škole u Nikšiću"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, za Nikšić možda nisi, ali za državne praznike sigurno, a za Nikšić su oni oko tebe koji smatraju da nigde ne smem da dođem. Nigde. Potpuna izolacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, hvala lepo. Evo ja sam svoju nameru da završim ovo unakrsno ispitivanje uspeo da, bez obzira što sam se lišio jednog broja pitanja, ostvarim, tako da imate celu sednicu da, da možete da završite. Hvala lepo.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Možda bi bilo dobro da u ovom trenutku prvo govorimo o problemima rasporeda sa ovim svedokom.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Svedok može da se povuče i može da ima dužu pauzu, jer ovo o čemu sada moramo da govorimo nema nikakve veze s njim.

SUDIJA MEJ: Najbolje da ipak ovo sada na brzinu završimo, ali prvo jedna stvar. Gospodin B-1684 je juče spomenut. Odlučili smo uz protivno mišljenje sudije Robinsona (Robinson) da u spis uvrstimo transkript tog svedoka po Pravilu 92bis bez unakrsnog ispitivanja, a obrazloženje ćemo da izdamo kasnije.

TUŽILAC NAJS: Prvo smo hteli da vam damo samo dijagram, ali smo onda na kraju napravili i popis u tradicionalnom obliku, jer smo smatrali da će to takođe da bude veoma korisno. Mislim da ste vi nešto želeli da kažete o nedelji od 8. decembra.

SUDIJA MEJ: Da. Primećujem na ovom dijagramu da moramo nešto da kažem i o nedelji od 15. decembra. Naime, 15. i 16. smo trebali da čujemo onog svedoka.

TUŽILAC NAJS: Da, ako sam dobro shvatio, zasedaćemo samo 15. i 16, ali ne i 18.

SUDIJA MEJ: Zasedaćemo 15, 16. i 17.

TUŽILAC NAJS: A vi ste željeli nešto da kažete o osmom?

SUDIJA MEJ: Da. Situacija u vezi s tom nedeljom je ovakva. Kao što znate, sudija Robinson neće da bude ovde zbog zdravstvenih razloga do srede, 10. decembra. Ja sam se nadao da ćemo umesto toga moći da zasedamo u četvrtak 11. ujutro, međutim izgleda da tada nije slobodna ni jedna sudnica, tako da nam u ovom trenutku ostaje samo sredi 10. Pošto sam o tome razgovarao sa sudijom Robinsonom, mogu da vam kažem da je on sugerisao da ako to bude moguće i ukoliko on bude u stanju da prisustvuje raspravi devetog, onda ćemo da zasedamo devetog. Prema tome, to je jedan mogući put, barem kada je reč o svedocima. 9. decembar, dakle ostaje dan kad bi mogli da radimo i to ćemo da ostavimo otvoreno. Međutim u ovom trenutku to ne možemo da kažemo jer to će da zavisi od zdravstvenog stanju sudije Robinsona. U svakom slučaju, osmog nećemo da zasedamo, ali ako to bude moguće, zasedaćemo devetog ako sudija to bude mogao. Gospodine Najs, nadam se da to ostavlja dovoljno mogućnosti Tužilaštvu.

TUŽILAC NAJS: Mi ćemo naravno da uzmemo sve vreme koje možemo. Bićemo fleksibilni u vezi s time. A sada bih želeo da kažem, bez da imenujem svedoka, da svedok koji je sada zakazan za 8. decembar, naravno moraćemo da ga izbrisemo, je svedok kojeg je važno pozvati otprilike u to vreme, pre svedoka koji se nalazi u sledećoj sekciji, drugog po redu. To je svedok od kojeg ćemo da tražimo iskaz o jednom ograničenom broju tema. Sećate se da sam jednom ranijom prilikom rekao da ne želimo da izvršimo pritisak na Pretresno veće i vi ste shvatili sa kakvim se poteškoćama mi suočavamo, ali to je sada ista poteškoća koja nam ponovo dolazi sa rasporedom za ovog svedoka. Svedok za osmi može da bude veoma kratak ili vrlo dugačak, kako vi hoćete. To je svedok kojeg ću možda morati ponovo da razmotrim, ukoliko dođe do toga da nemamo dovoljno vremena. To je svedok kojeg bih ja veoma želeo da pozvem zbog nekih ograničenih tema koje ću da identifikujem u jednoj skraćenoj radnoj verziji izjave, koju ćemo da predamo Sudu što je moguće ranije. A biće nam teško da tog svedoka dovedemo ranije. Prema tome, stvara se dosta problema zbog toga što nećemo moći da ga izvedemo osmog. Nadam se da ovo nisam rekao previše eliptično. Situacija je sada takva sa ovim svedokom kojeg bismo trebali da imamo, da ćemo možda morati od tog svedoka da odustanemo i mislim da bi ta kalkulacija mogla da se odnosi na četiri ili pet drugih značajnih svedoka. Ako gledam program od sada do kraja februara, ja ću kasnije Pretresno veće da obavestim koji će to

da budu svedoci. Pretresno veće je, ako se ne varam, neformalno zatražilo, odnosno dalo nam do znanja da moraju da se postave pismeni zahtevi za izjave po Pravilu 89(F) i mi ćemo, dakle, takve zahteve postaviti za sve svedoke koji nisu obuhvaćeni posebnom odlukom po Pravilu 92bis. To ćemo da damo što je pre moguće, i u tom dokumentu identifikovaćemo one svedoke u vezi kojih postoji zabrinutost oko raspoloživog vremena.

SUDIJA MEJ: Hvala. Molim sudskog savetnika da mi se obrati. Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Danas možemo da radimo do 14.00, tačno do 14.00. Pretpostavljam da onda gospodin Najš i gospodin Tapušковиć imaju po pola preostalog vremena na raspolaganju.

TUŽILAC NAJS: Bolje da budem malo odlučniji nego što sam ranije bio, ja se tome oštro protivim. Amikusi su, naravno delujući na optuženog, imali dosta vremena i ja vas molim da sada date više vremena nama nego amikusima.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, hajde da vidimo kako ćete vi da napredujete. Ukoliko možete da završite za pola sata, bićemo vam zahvalni.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, zaista ću se potruditi, ali čini mi se da ćete proceniti, ja se nadam. Nisam ni malo pretenziozan da će stvari koje želim da otvorim pred vama imati značaj za vašu razmišljanja. Gospodine Joviću, ja se zaista neću baviti mnogo baviti vašom knjigom i insistirao bih, pre svega u interesu dobrog rada i pravih pitanja vezanih za odlučivanje Suda, samo na stvarima koje se tiču onog vitalnog dela vremena kada ste donosili Ustav i naročito imajući u vidu ono vreme koje ste proveli na funkciji člana Predsedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Uopšte me zaista ne interesuju, niti mislim da je to relevantno, šta se događalo u vašoj partiji i kako su izgledali odnosi u njoj. I počeo bih, pre svega, citirao bih samo jednu jedinu rečenicu koju, koju ste napisali u svojoj knjizi na strani 114. Setićete se, ne morate da gledate knjigu ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koju knjigu?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: “Knjigu o Miloševiću”. Jedna jedina rečenica, setičete se odmah. Čini mi se da je to bitna stvar, gde ste, a to je engleska verzija, strana 120, zadnji pasus, rekli ste usred tog pasusa, davši određene karakteristike vezane za Slobodana Miloševića, rekli ste usred tog pasusa: “Ja sam smatrao da moram da činim onako kako mi savest nalaže”. Da li je to osnovno opredeljenje koje vas je rukovalo u onom vremenu kada se odlučivalo o Ustavu i u onim vremenima kada ste bili u funkciji predsednika Predsedništva?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: I onda i sada. Uvek.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas molim zaista, ukoliko je potrebno vi naravno možete dati sva objašnjenja koja su nužna, ali ako budete mogli da mi odgovarate sa da ili ne, ja bih vas molio zbog vremena koje mi stoji na raspolaganju. I vi ste, opisali ste u svojoj knjizi svoj rad kao člana one komisije. Vi ste bili predsednik Komisije za ustavne promene, a takođe ste bili u to vreme i predsednik republičke skupštine, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad, u onom periodu kada se pripremao ustav, vi ste na izradi tog ustava učestvovali permanentno. Koliko sam ja shvatio vašu knjigu, radili ste potpuno samostalno i u skladu sa svojom savešću, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Samostalno relativno, jer ništa se samostalno na Ustavu ne može raditi, u stalnoj koordinaciji i sa drugima, ali sam ja bio najodgovorniji, jer sam rukovodio poslom.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Međutim u svojoj knjizi ste objasnili da je Slobodan Milošević bio pod značajnim pritiskom sa Kosova od strane Albanaca ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne od strane Albanaca.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, uglavnom se tražilo da se odustane od amandmana 47, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Srbi sa Kosova su bili ubeđeni da će Ustav biti odbačen, da će promene ustava biti odbačene, odbačen, ukoliko ne odustanemo od tog amandmana i u to su ubedili Miloševića.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. I vi ste rekli i napisali na strani 45. srpske verzije, a na strani 51, prvi pasus engleske verzije, vi ste kazali: "Bila bi tragična greška da je Milošević poslušan, da je prihvaćen njegov stav. To niko živi u Srbiji ne bi razumeo, bez obzira na to koliko je bio realni rizik da se izgubi i ono šta je sigurno postignuto". Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A onda u sledećem pasusu ili dva pasusa kasnije, to je strana 46, a strana 51, treći pasus engleske verzije: "Posle dramatične rasprave i više prekida zasedanja Skupštine Kosova, izglasane su ustavne promene u celini, uključujući i amandman 47", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je takođe bilo i određenih problema i sa jezikom? Zvanični jezik u to vreme, službeni jezik, nije bio srpski jezik, nije bio, bio je srpski jezik, ali ne ćirilčno pismo. I da li je tačno da je glavni, glavni uticaj na vas da se ćirilčno pismo uvede kao službeno pismo, zbog čega je bilo dosta problema na Kosovu, došao od strane veoma poznatog, uglednog, najpopularnijeg akademika u to vreme, profesora Lukića, profesora Pravnog fakulteta. Da ste vi pod njegovim uticajem se izborili za to da ćirilčno pismo dobije taj status koji je zacrtan u Ustavu, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Malo ste izmešali. Želeo bih da razjasnimo u nekoliko rečenica, ne da vam oduzimam vreme. Ne radi se o Kosovu ovde uopšte. Albanci su imali pravo na svoje pismo i svoj jezik i to nije bilo sporno. Ovde se radilo o tome da je po srpskom Ustavu zvanično pismo bilo i ćirilica i latinica, a da je u drugom, i da je u jugoslovenskom Ustavu isto bilo napisano da je svuda i ćirilica i latinica. Tradicionalno srpsko pismo je bila ćirilica i dok smo mi u Srbiji prihvatili i latinicu, u drugim delovima zemlje nigde nisu prihvatili ćirilicu, tako da je ćirilica počela da iščezava i u našem jeziku i profesor akademik Radomir Lukić je predložio, a mi smo usvojili da se napiše da je ćirilica zvanično srpsko pismo, da se može pisati i latinicom apsolutno sve što god hoće, ali se u školama mora učiti ćirilica i da u državnim ustanovama se mora pisati ćirilicom.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. I samo još jedno pitanje vezano za to. Dakle, ovde se gospodin Slobodan Milošević nije trudio da vas u ove stvari uverava i to je ovako išlo kako ste kazali. Na primer, još samo ovo vezano za izbor Mesića. Vi ste bili protiv tog izbora i čak ste smatrali da

bi to mogao da bude razlog da odustanete od daljeg rada u Predsedništvu, ako se ne varam, ako sam dobro shvatio ono šta piše u vašim tekstovima, ali Slobodan Milošević je bio za to da se Mesić izabere na tu funkciju.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. Ima, postoji jedna epizoda. U jednom trenutku je rekao da ga ipak izaberemo, pa ćemo onda da ga nadmudrimo na drugi način. Ja nisam ni razumeo šta je to. Slobodan Milošević je pristao da izaberemo Mesića posle ogromnog pritiska ministarske trojke Evropske zajednice i tada sam i ja pristao, naravno, jer ne vredí svađati se sa celim svetom zbog neke stvari koja je takvoga karaktera. A što se tiče ovih drugih dveju stvari, ja sam ta dva primera gde je Milošević pristao na nešto što u jednom slučaju se nije slagao, a u drugom slučaju nije ni bio u toku, govorio o periodu u kome je sa Miloševićem moglo normalno da se razgovara i u kome je moglo da mu se kaže “ne može tako kako ti kažeš” i u kome je on pristajao. To je bilo ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, hvala. To ste objasnili. Sad me još interesuje, vezano za ovaj rad. Spomenuli ste ovde više puta rad ove grupe koja je nazvana u vašim tekstovima kao “šestorica”. Interesovalo bi me kako možete sudijama da objasnite kakva je funkcija bila te grupe “šestorica”? Je li to bila grupa gde se razmenjivalo mišljenje i ništa dugo, gde se nikakve odluke nisu donosile, a pogotovu ne odluke vezane za ovo što je obuhvaćeno optužnicom, ako sam ja tako razumeo, već razgovori u kojima je bilo i varnica, kao što je bilo varnica između vas i gospodina Kadijevića kad ste raspravljali o nekim stvarima? Je li tako ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Napisao sam u svojoj izjavi vrlo jasno o čemu se radi, da to nije bila nikakva formalna grupa koja mogla da donosi bilo kakve odluke, nego konsultativna grupa koja je posle razgovora toga imala mogućnosti i na neki način i moralnu obavezu da u organima u kojima radi, to što smo se dogovorili, sinhronizovano sprovodi u okviru svojih nadležnosti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I naravno, nakon toga kad biste otišli na poslove koje ste vi radili, svako je odlučivao po svojoj savesti i po svom ubeđenju.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: I na tom sastanku smo govorili po svojoj savesti i po svom ubeđenju. To je sasvim jasno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. i to razumem, tu vašu primedbu. Ona je sasvim opravdana. Međutim, ovo što se tiče rada u Pred-

sedništvu SFRJ, tu takođe ste imali svoj potpuni stav koji je zavisio isključivo od vaše savesti, kao i savesti svakoga drugoga ko je bio član Predsedništva SFRJ.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To sam objasnio. Nisam imao nikakve sukobe sa rukovodstvom Srbije ili sa gospodinom Miloševićem u pogledu stavova koje sam zastupao u Predsedništvu. Smatrao sam ih svojim, iako sam se o najvažnijim pitanjima s njih konsultovao povremeno ili u konkretnom slučaju kada se radilo o određenoj stvari.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da, ali u Predsedništvu ste imali taj svoj, jedan jedini glas, koji nikada nije mogao da bude dominantan, već se radilo onako kako ste već objasnili, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U Predsedništvu smo mi razgovarali. Mogao je jedan drugoga da ubeđuje ili da ubedi ili da ne ubedi, ali nije mogao niko nikome da naredi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. E sad je li tako bilo, samo da poredam ovih nekoliko fakata, je li tako bilo i 6. marta 1991. godine, kad je naređena upotreba vojske, ono što je objašnjeno u paragrafu 60? Je li tako bilo i 9. marta, kako je objašnjeno u paragrafu 61 vaše izjave? Je li tako bilo i 13. marta 1991. godine? Je li tako bilo i 12. jula 1991. godine kada se raspravljalo o paravojsci, a ja ću se samo tim pitanjem, pre svega ću pokušati tu temu, da ako mogu, razvijem ovde pred sudijama i naravno, 1. oktobra kad ste odlučivali o tome u prisustvu Tupurkovskog i Bogičevića da se preuzmu ovlašćenja u duhu Ustava, u tom smanjenom sastavu Predsedništva SFRJ? I na kraju bi me interesovalo, ne znam da li ću stići da i to obradim, sve ono što je obuhvaćeno tabulatorima 7, 8 i 9, a tiče se sednice Predsedništva SFRJ od 2. marta 1992. godine, je l' tako da ste vi uvek tu odlučivali onako kako ste smatrali da treba da uradite po svom ubeđenju, savesti, odgovornosti?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa nije potrebno da više puta ponavljam jedno isto. Mislim da je to onako kako sam i malopre rekao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Evo pogledajte, paragraf 107, prvu rečenicu te vaše izjave koju ste potpisali u Tužilaštvu. Tu ste kazali, prva rečenica: "Tokom 1991. godine Jugoslovenska narodna armija je povremeno obavestavala Predsedništvo SFRJ o paravojnim jedinicama koje su bile dužne da se stave pod njenu kontrolu". je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A sad obratite pažnju na na knjigu "Poslednji dani SFRJ", strana 365, za 12. juli, tu je navedeno doslovce, 1991. godine: "Na sednici Predsedništva Veljko traži praktično prvu varijantu: razoružanje paravojnih formacija, pod 4, ovlašćenje vojsci da to ostvari. Tačku 4. mu ne prihvataju", je li tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali moram da objasnim. Ovde se radilo ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Verujte mi, ja ću vas mnogo pitati samo o tome. Imam stenogram sa tog sastanka.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bez mog objašnjenja ovde ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Izvolite.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nastala bi zabuna.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa neće nastati zabuna, jer imam stenogram ovde, verujte mi.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa vi imate stenogram, ali ja govorim Sudu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Veljko je tražio razoružavanje paravojnih formacija u Hrvatskoj. Ovo nema nikakve veze sa paravojnim formacijama koje se pominju u mojoj izjavi ovde, gde je vojska bila dužna, gde su one bile dužne da se podrede vojsci. Tu se radi o paravojnim formacijama u smislu dobrovoljnih jedinica iz Srbije, a ovde se radi o razoružavanju paravojnih formacija u Hrvatskoj.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, molim vas ja do sada od Tužilaštva nisam dobio ni jedan dokument po Pravilu 68 koji je tako važan, čini mi se, za vaše razmišljanja i odlučivanja, kao što je ovaj dokument stenografski koji sam dobio uz drugog svedoka, kao što je ovaj dokument koji govori potpuno suprotno od ovoga o čemu govori gospodin Jović, od 12. jula 1991. godine, kojim je predsedavao Stipe Mesić. Nismo imali u to vreme kad je Stipe Mesić bio ovde taj dokument, gde su bili članovi svih drugih republika u Predsedništvu, gde samo Drnovšek nije prisustvovao, a da je prisustvovao i Ante Marković koji je samo malo zakasnio. To je samo nakon 12 dana nakon što je Mesić postavljen za predsednika Predsedništva i samo nekoliko dana nakon događaja u Sloveniji, a on, čini mi se, objašnjava mno-

ge okolnosti sa kojima vi treba da budete upoznati i što je dokument, to su reči koje su zabeležene, a koje su izgovorene i od Mesića i od Ante Markovića i od Jovića i od Kadijevića. Ima takvih stvari da ću, ja mogu vrlo brzo, ja mislim da ću moći da završim samo ovu temu, potruđiću se jer je to toliko važno. Smatram, sem toga, da taj dokument treba da bude uveden. On je preveden. Tužilaštvo ima to na svom kompakt diksu, kompletno je preveden. On postoji na francuskom, na engleskom jeziku. A ovo šta bih ja hteo da pitam, ja imam čak, iako je ovde naslovljeno da se radi o stenografskim beleškama, gde je umnožavanje stogo zabranjeno. Ja sam uradio to što je strogo zabranjeno. Fotokopirao sam, moram da priznam to i hteo bih da stavim taj dokument pred gospodina Jovića, da ga podsetim na neke stvari. Ja to mogu da uradim za petnaestak minuta.

SUDIJA MEJ: U redu.

SVEDOK JOVIĆ: O čemu se ovde radi? Ovo šta treba da gledam ja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sad ću vam ja, sad ću vam ja gospodine Joviću sve to lepo objasniti, pa da vi objasnite posle toga. Evo na strani 75, otvorite 75, stranu tih stenografskih beležaka, to sam dobio ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Samo trenutak jedan.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To sam dobio od Tužilaštva, to je državna tajna, tretirano kao državna tajna.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro.

TUŽILAC NAJS: Bilo bi dobro kada bismo bili unapred obavешteni o nameri da se uvede ovaj dokument. U tom slučaju ja bih bio u mogućnosti da vam pomognem, ali bojim se da sada ne mogu. Takođe bih volio da se identifikuje šta je to, tako da mogu da potražim svoju kopiju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: To je, imate kopiju, ERN vaš 03046346-03046597. Ja nikada ne znam, časne sudije, šta će do mene stići, a da nije razjašnjeno, pogotovo ovo iz Pravila 68. I ono šta se jedino trudim pred vama ovde, da ta dokumenta koja vi nemate ispred sebe, da omogućim da vi saznate nešto što se sadrži i ništa mi drugo nije interes, što je sadržano u dokumentima koji su vezani za Pravilo 68.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Tapušковиću, ono šta je rekao gospodin Najs je sledeće, da ste nas vi unapred obavestili, gospodin Najs bi bio u mogućnosti da obezbedi kopije tog dokumenta i svi bismo mogli da imamo te kopije. Izvolite, nastavite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dakle, rekao sam 75. stranica.
SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Našao sam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo pogledajte kraj, Ante Marković: "Apsolutno, Predsedništvo mora biti u kontinuiranom zasedanju, kao što zaseda Savezno izvršno veće. Nema dana da se mi ne nađemo jer svaki dan se događaju neke nove stvari ...

prevodioci: Gospodine Tapušковиću, molim vas čitajte sporije. Prevodioci nemaju dokument.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Da, hoću.

TUŽILAC NAJS: Mogu li da prekinem da bih pomogao? To je možda dokazni predmet koji je već uveden 328, tabulator 16. Moguće da je to dokazni predmet o kojem govori gospodin Tapušковиć.

SUDIJA MEJ: Da. Izvolite, nastavite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo delovi. On nije kompletan uveden, samo delovi, "jer svaki dan se događa neka nova stvar. Treba se dogovoriti. Mi ne možemo uspostaviti korespondenciju sa vama, ni u vremenu od kad ste konstituirani, ni u vremenu od 15. maja do 1. jula niste bili na konstituiranju". Da li to znači, gospodine Joviću, da vi niste bili u stanju da radite u Predsedništvu od 15. maja do 1. jula, dakle, gotovo mesec i po dana?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, imam velike teškoće da dobro razumem i da dobro komentarišem jedan pasus iz jednoga ogromnog materijala, a da ne shvatim smisao cele sednice i o čemu se stvarno radilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo ja ću objasniti sudijama i vama.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, mislim ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja moram sudijama da objasnim relevantnost ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa dobro ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja hoću ovde, uglavnom se ovde govorilo i glavna tačka je bila uraditi sve šta se može da se zaustavi delovanja paravojnih jedinica. Time ste se bavili i niste uspeli da dođete do odluke jer Stipe Mesić to nije hteo da potpiše. Tako je bilo i to je poenta onoga o čemu hoću da govorim, jer je Kadrijević tražio da u roku od četiri dana razoruža paravojne formacije, koje nisu bile ni pod kakvom kontrolom vojske u to vreme i u tom slučaju bi došlo do raspleta jugoslovenske krize. To nije prošlo, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam zašto citirate Antu Markovića ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, ne, pardon, Kadrijević, Kadrijević, pardon, Kadrijević.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, ovo ovde što ste vi čitali govorio je Ante Marković. To što ste iz stenograma vadili, mene to zbunjuje ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A što se tiče same sednice, ja ću razjasniti sednicu od 21. jula, nije

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Objasniću vam, gospodine Joviću. Objasniću vam zašto citiram. Zato što ste vi na stranici, pardon, na stranici 344 ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Čega?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ove knjige o raspadu Jugoslavije, to ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zato vas citiram.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na strani 344.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Inače ne bih, verovatno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo momenat. Vi ste 30. juna 1991. godine na zatvorenoj sednici Saveta za zaštitu ustavnog poretka održanoj dana, rekli, pa pretposlednji pasus u toj glavi, od 30. juna: "Želim još da kažem da bi svaka odluka o upotrebi vojske, svaka odluka o akciji bilo koje vrste trebalo da se donosi u Predsedništvu Jugoslavije, a ne u Saveznom izvršnom veću, jer ono za to nije nadležno. Predsedništvo postoji i postojalo je bez obzira na to da li ima predsednika ili nema". Hoćete li mi reći kako je došlo do toga da se 25. juna 1991. godine donese odluka o angažovanju policije i vojske, da bi preuzela granice koju je potpisao Ante Marković? Eto zbog toga vas pitam.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ali onda treba biti jasan. Odgovor na to pitanje je da je Predsedništvo imalo jednu pauzu u radu usled ostavki nekih članova Predsedništva, uključujući i mene, koja je usledila usled neuspele sednice od 12. do 15. marta, odnosno posle nedonošenja predloženih odluka o rasformiranju paravojnih jedinica. U tom interregnumu Slovenci su upotrebili, da ne kažem zloupotrebili, tu situaciju i preuzeli granice državne, uključujući i carine i naplatu carina za robu koja ide u celu Jugoslaviju, ali i ono što je vojska čuvala. Ne samo što su čuvali carinici i policajci, nego što je i vojska čuvala. U tom interregnumu je Ante Marković preuzeo da daje naloge Kadrijeviću, što Ante Marković nije imao pravo po ustavu a što Kadrijević nije smeo da poslušava. Dakle, greška je obostrana i to je to. Kasnije je Predsedništvo došlo, kad se sakupilo i ocenilo je tu situaciju takvom da Savezno izvršno veće nije smelo to da radi, a ni da vojska to nije trebalo da poslušava. To je što se toga tiče.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Hvala.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Odluku je potpisao Ante Marković. Da ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi nismo dali takav nalog. Na osnovu čega je vojska delovala, mi nismo dobili tu odluku, ja je nisam video ali je vojska obrazložila da je morala nekoga da poslušava. Pošto nema Predsedništva, morala je da sluša vladu. Mislim iz ustava tako ne proizilazi uopšte. Ako Predsedništvo ne može da zaseda, a mora nešto da se uradi, onda je odgovornost na vojnom vrhu za vojne stvari, a ne na vladi. Ona je zadužena za ekonomska i finansijska pitanja, ali ne za vojna.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A 12. držite sednicu kojom pred-
sedava Mesić, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sa terena se vraća Bogičević kao
izaslanik Predsedništva, to je, i on kaže: "1992. godine, jula bili smo u pose-
tama komandi Pete vojne oblasti", da li se sećate, da ne bih to sada tražio
po stranicama "i dalje se otvara vatra po jedinicama JNA. Slovenačke vlasti
neće da garantuju bezbednost vojnih lica". Da li se sećate da je to Bogičević
izvestio Predsedništvo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa izveštaji su bili u tom duhu, ne mogu reče-
nice da potvrdim, ali u tom duhu su bili izveštaji da Slovenci ništa ne prihva-
taju. Apsolutno oni rade po svome, iako nikakvog razloga za to nije bilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li Kadrijević takođe izvešta-
va, imate to sve na 31, 32, 33. i 34. stranici ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Čega?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Tog, ovaj, dokumenta. Ja se ba-
vim dokumentom. Mene ne interesuje knjiga, verujte mi. Dokumentom.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Morate naglasiti čega, jer ja imam čas knjigu,
čas dokument.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, ne. Samo me dokument
interesuje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj dokument što ste vi meni dali?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Jeste, ali, ali neću sad to da vam,
nemam vremena. Da li se sećate da je, da je Kadrijević, da li se sećate: "Ruko-
vodstvo Slovenije neće da uspostavi ...

sekretar: Prevodioci mole da sporije čitate.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa stalno gledam u sat i to je pro-
blem. "Rukovodstvo Slovenije neće da ustanovi prvobitno stanje na granici
prema Italiji (Italy), Austriji, Mađarskoj (Hungary). Granice su pretvorene u
granice Slovenije prema tim državama. Slovenija drži 85 karaula, a preostale

karauke koje drži JNA nalaze se u potpunoj blokadi i izolaciji. Preko tih granica će prelaziti najmodernije naoružanje". Da li se sećate da je to rekao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako piše u stenogramu, sigurno je tačno. Ne mogu da se setim svega, ali generalno gledano, takvo je stanje bilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I onda kaže još: "I širom cele Slovenije, oko svih kasarni je uspostavljen vatreni sistem, minska polja i ježevi. Ruše se čak i granična obeležja na našoj granici prema Albaniji (Albania). Već ima 30.000". Da li se sećate da je o tome bilo reči?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije valjda prema Albaniji? Prema Austriji.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Onda, izvinjavam se, tamo je onda greška u stenogramu. I sad vas molim da pogledate 35. stranicu stenograma.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro. Evo našao sam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo tu on kaže u sred tog, te strane: "U toku ove godine bilo je i više, ali registrovano je 108 međunarodnih sukoba. U tome je poginulo oko 398 ljudi i ranjeno 472. Gubici u Sloveniji: poginuli 44, ranjeno 184". Sećate se toga, tako piše u stenogramu, doslovce sam pročitao.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ko to on kaže?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Kadijević.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro. Ja verujem da je to tačno ako je stenogram pouzdan, a mislim da jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pogledajte sad narednu stranicu. Evo ovo je možda najbitnije u svemu ovome kad su u pitanju paravojne formacije. Kaže sledeće: "Naoružani sastavi van oružanih snaga i to samo oni do kojih smo mogli doći. U Hrvatskoj oko 100.000 ljudi po raznim osnovama: policija, milicija, mirnodopski rezervni sastav, garda, dobrovoljci, zaštita i tako dalje. Slovenija 55.000, Krajina 20.000, ostali razni dobrovoljci 20.000. To je ukupno 195.000 do 200.000 ljudi. Pored toga, na pomolu je da se Teritorijalna odbrana u svim delovima zemlje stavi pod kontrolu republika, kao što je to učinjeno potpuno u Sloveniji, ali se delimično čini i u Hrvatskoj. Prema tome, republičke vojske u ovom času broje oko 200.000 vojnika, organizovanih, plus tome i oružje koje je u narodu i koje je masov-

no". Pa onda na sledećoj rečenici, na sledećoj stranici doslovce piše ovako: "To je, dragi drugovi, ona slika koju smo u martu, štab Vrhovne komande predočavao Predsedništvu SFRJ da će se dogoditi. Ona je sada tu, a kroz nekoliko dana biće još veća", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa na narednoj stranici: "Prema tome, sa borbena sposobnim i mobilisanim sastavima, armija raspoložea se oko 140.000 vojnika". Znači armija u tom momentu, kako izveštava Kadijević, ima 140.000 vojnika, a paravojska u tom momentu ima 200.000 vojnika, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Je li tačno i ovo da je rečeno tada da ukupno predstavnika, da vojnika JNA u Sloveniji ima samo 6.000? Da je tada Kadijević rekao da ima samo 6.000.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je rekao takođe i da je zapisano u tom stenogramu, ne mogu sada to da nađem, da vojska zapravo traži da što pre ode iz Slovenije, pre svega zato da ne bi ginuli?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to smo i mi tražili i vojska se složila. Ali nije mogla vojska da izađe. Oni su ih tukli bez ikakvoga razloga, ubili su 24 mladića koji nisu uopšte pucali u, u slovenačku vojsku, niti su imali bilo kakav zadatak da nekoga osvajaju ili napadaju. A Slovencima je bilo potrebno da se vidi da su ratom došli do slobode.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I na strani 40, na strani 40. on predlaže i to je ono o čemu treba da odlučite pod tačkom 1, toga dana: "Njena suština se sastoji u tome, pre svega, da se odmah prekinu svi oružani sukobi na celoj teritoriji, a u roku od četiri dana demobilišu svi oružani sastavi na teritoriji SFRJ". Dakle, u tom momentu pod kontrolom JNA nema ni jedne paravojne dobrovoljačke jedinice, već Kadijević traži od Predsedništva da mu se omogući da razoruža 200.000 paravojnika, je l' tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Molim vas, da li ću stići, evo 151. stranica, pogledajte. I kaže Kadijević takođe, evo u stenogramu prva,

prvi pasus: "I baš smo ukazivali da će se na primeru Slovenije i odnosa prema Slovenije događati u celoj zemlji", je l' tako? I da li se zaista u celoj zemlji događalo to šta se događalo u Sloveniji? Evo uzmimo sada paragraf 89 vaše izjave, gde vi kažete i zapisano je: "Dana 20. septembra 1991. godine u istom sastavu smo nastavili razgovor. Adžić nas obaveštava o žestokoj ofanzivi ...

prevodioci: Molimo vas da čitate sporije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: "Adžić nas obaveštava o žestokoj ofanzivi Hrvatske protiv JNA. Došlo je do zauzimanja svih manjih i nekih većih garnizona i skladišta na teritoriji Hrvatske. U Gospiću je predata kasarna. TO napušta teren koji je držala. Ugrožena je Korenica. Vrlo je verovatno izvršen veliki masakr srpskih vojnika i građana u Gospiću, koji su bili sklonjeni u kasarne. Pao je garnizon Virovitica, garnizon Đakovo predao se bez borbe. Zauzeto je oko 60 manjih objekata sa po 10, 20 ljudi. Na izmaku su snage u Varaždinu i Bjelovaru" i tako dalje, dakle sve, apsolutno sve kasarne su bile pod okruženjem u Hrvatskoj, što će se dogoditi posle i u Bosni, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da se razumemo, ni u Sloveniji, ni u Hrvatskoj vojska nije bila raspoređena na nekom frontu da ratuje. Ona je bila smeštena u kasarne i vežbala na poligonima. Prema tome, tu nije bilo nikakav ratni sastav. To su bile manje jedinice i kada su Hrvati i Slovenci organizovali svoju paravojsku, njihov je glavni cilj bio da parališu to malo vojske, jugoslovenske armije šta je bilo i onda su vrlo lako izblokiral i paralisali te jedinice, uz pomoć civilnih vlasti, koja je isključila struju, vodu, telefone, hranu, sve ostalo i to je tako išlo. Znači, ne radi se, nije se radilo o nekom ratu između vojske i hrvatskih jedinica, nego se radilo o paralizi koju je Hrvatska vlast uspostavila prema vojnim jedinicama.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam samo je li to isto ono šta je prognozirao Kadrijević, ako ne razoruža paravojsku da će se dogoditi i u Hrvatskoj, i u Krajini, i u Bosni i da se to tako događalo sve dok JNA u maju mesecu 1992. godine nije otišla iz Bosne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ma nije bilo potrebno da prognozira, to smo svi isto tako mislili da će se tako desiti. To je jasno da je tako bilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Razumem, ali da li bi još mogli da objasnite ovo. Da li je iz Teritorijalne odbrane Slovenije bivših, i od bivših,

bivših vojnika JNA i oficira, dobrovoljaca, oružja JNA i onog koje je uveženo, nastala vojska Slovenije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu da kažem od čega je sve nastala. Ona je nastala od Slovenaca, a naoružani su od, od tih izvora verovatno, možda i od nekih drugih. Glavni njihov izbor, po mom mišljenju, bio je oružje Teritorijalne odbrane, onda otimanje, ovaj, otimanje oružja od vojske naše i ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro razumem ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nabavka iz inostranstva.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Gospodine Joviću, mene interesuje da li, da li su prevashodno u toj Teritorijalnoj odbrani posle bili, u vojsci Slovenije, posle bili vojnici koji su pripadali Jugoslovenskoj narodnoj armiji i naročito oficiri?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U Teritorijalnoj odbrani svake republike bili su građani te republike. Znači u njihovoj Teritorijalnoj odbrani bili su građani Slovenci, a u Jugoslovenskoj narodnoj armiji bili su građani iz cele Jugoslavije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Razumem ja to ...

SUDIJA MEJ: Imate još dva minuta, gospodine Tapuškiću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li se to događalo i dalje? I u Krajini je od oružja JNA, dobrovoljaca, ljudi iz Krajine, bivših oficira bilo to isto, pa onda u Bosni i Hercegovini čak tri vojske na isti način, bosanska vojska, muslimanska vojska, hrvatska i srpska i sa JNA ukupno je bilo sedam vojski u tom momentu i JNA se kroz celu tu gužvu polako probijala i nije imala kud da ode drugo, nego prema Srbiji i što je još najgore, čak je neko govorio na jednom od vaših sastanaka ili da uradi ono što je uradila u Prvom svetskom ratu i da preko Albanije ode za Grčku.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jasna je situacija da je vojska, ona nije imala dozvolu da ratuje. Ona nije mogla da ratuje, jer nije imala dozvolu za to. Ona je mogla samo da se povlači na teritorije gde je narod podržava, dakle gde narod nije protiv nje. To su bile teritorije gde žive Srbi u Hrvatskoj, teritorije gde žive Srbi u Bosni i Hercegovini, Srbija i Crna Gora i Makedonija i to su bile te teritorije gde nije bila napadana. Prema tome, prirodno je sasvim

bilo da se povlačila na one teritorije gde je ne napadaju, jer nije imala, nije imala ovlašćenje Predsedništva da ratuje, da se bije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Molim vas, je li Stipe Mesić tokom celog sastanka tražio da se vojska vrati u kasarnu, jer je to bio razlog da se, da on odbije da potpiše taj dokument, koji je tražio Kadijević? A ja vas pitam da li je bilo uopšte moguće vratiti se na granicu ako bi vojska otišla u kasarne i zar je vojska zaista trebala da ode u kasarne da bi tamo bila, ovaj, okupirana i pretvorena u logor i pobijena?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Taj, taj izraz da se vojska vrati u kasarne jeste, uđite unutra da vas zaključamo i da vam ne damo hleba i hranu i vodu i sve to je bio jasan ratni cilj, ovaj, koji nije mogao da bude, da bude prihvaćen. Vojska je u principu bila u kasarnama tamo. Tamo je noćivala, ali je imala poligone na kojima je vežbala, na kojima je radila i to ne može da se, ne možemo mi prihvatiti da vojska ne izađe iz kasarne nigde. To je nemoguće. Onda zašto postoji.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I pošto mi zaista vreme ističe, a verujete ovakvih pitanja je bilo bezbroj, evo ovo, ovo su vaše reči. Ovo su vaše reči na 123. stranici stenograma, pogledajte.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na žalost nemam ...

SUDIJA MEJ: Ovo je vaše poslednje pitanje.

SVEDOK JOVIĆ: Nemam 123. stranicu ovde, ali ja imam ovde 80 i, 99, pa 127, a vi pročitajte, ja ću se verovatno setiti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo, vi kažete: "Predsednik Predsedništva Jugoslavije, Stipe Mesić optužio je", znači 12 dana nakon što je izabran na mesto predsednika i to mu je prva sednica bila "u ekskluzivnom intervjuu današnjem londonskom "Evropljaninu" (The European) predsednika Slobodana Miloševića da se ponaša kao Hitler uoči Drugog svetskog rata. Ocenjujući napad na predsednika Srbije, Miloševića zaprepasčujućim, "Evropljanin" navodi Mesićeve reči da Milošević ima veliki apetit na teritorije i da se samo pravi da je zainteresovan za sudbinu hiljada Srba koji žive u Hrvatskoj i drugim delovima Jugoslavije. Mesić je rekao da je raspad Jugoslavije neizbežan i nezaustavljiv i otvoreno rekao: "Ja nisam neutralan" i nakon toga Mesić kaže, "interpretacija je, ali suština je tačna". Da li je ovo ovako

bilo i da li je zaista u tom momentu, 12. jula 1991. godine moglo nešto ovako da se kaže unapred u momentu kada se sve činilo da se paravojska nekako zaustavi? U tom momentu pod kontrolom JNA uopšte nije bilo nikakve paravojske?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam, ne znam šta ću da komentarišem, to je jedna, jedan trenutak u procesu koji je tačan, a taj proces je trajao dugo i to što je Mesić rekao je sastavni deo njihove politike koja je trajala i pre toga i posle toga.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, pošto više nemam vremena. Časne suduje, molim vas da taj, ovaj dokument mislim da ima takvu važnost da bi on, on je preveden, on je spreman. Vi ga možete dobiti. On bi trebao da bude uveden kao dokaz. Mislim kad se kompletno to prouči, videćete šta je tu dominantno i odlučujuće.

SUDIJA MEJ: Videćemo da li je već uveden. U tom slučaju nema potrebe da se ponovo uvodi, ako ne, razmotrićemo da ga uvedemo. Gospodine Najš, možda vi to možete da nam raščistite i pomognete.

SUDIJA KVON: Možda je bolje da postavimo to pitanje pre nego što gospodin Najš počne sa dodatnim ispitivanjem. Gospodine Joviću, da li ste imali priliku da vidite seriju BBC (BBC) "Smrt Jugoslavije" (The Death of Yugoslavia)?

SVEDOK JOVIĆ: Jesam, video sam je i učestvovao sam lično u njoj.

SUDIJA KVON: Pošto Tužilaštvo planira da uvede tu emisiju na jedan ili drugi način, moram da vas pitam sledeće. Da li vi ostajete pri svojoj izjavi koju ste dali u toj emisiji i da li imate bilo kakvih kometara u vezi s tim?

SVEDOK JOVIĆ: Pazite da vam kažem. Strahujući od toga da će moja izjava da bude uklopljena u nešto što ne odgovara suštini onoga šta sam rekao, ja sam prethodno sklopio sporazum sa ljudima iz BBC da meni daju autentični snimak celog razgovora koji je trajao 12 sati. Ja taj snimak imam. Pojedinačne rečenice koje su tamo upotrebljene su tačne. Međutim, kontekst u kome su date nije dobar. Reći ću vam jednu generalnu primedbu. Ja sam ljudima iz televizije BBC objasnio srpsko pitanje. Objasnio sam im probleme koji su se na Kosovu dešavali između 1980. i 1990. godine, egzodus srpskog naroda,

zahtev srpskog stanovništva da se to pitanje reši, promene Ustava i uopšte ono šta se desilo u tom periodu kao nešto šta je izuzetno značajno za dalji tok događaja. Naravno da oni to ništa nisu upotreбили, nego su emisiju započeli na sledeći način: “Kada je Milošević nacionalističkim zborovima došao na vlast i osvojio Srbiju, okupirao je Vojvodinu i Kosovo”, a onda se na karti pokazuje, Srbija postaje crvena, pa Kosovo i Vojvodina postaju crveni, kao da to nisu bile, ovaj, pokrajine u Srbiji “a potom je zauzeo i Crnu Goru. Kada je počelo nešto slično da se dešava i u srpskim Krajinama, u Hrvatskoj, Bosni i na drugim mestima i kada je postalo jasno da Milošević neće da stane samo na Srbiji, Kosovu, Vojvodini, Crnoj Gori, nego će da ide dalje, onda je nastala težnja da se rasturi Jugoslavija”. Dakle, taj prilaz je jedan smišljeni, apsolutno netačni prilaz koji je sve obesmislio šta je u toj emisiji rečeno, iako je sve šta je dato ono šta sam ja rekao, tačno. Evo to je to.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS: Ako uvodimo dokaze, mi uvodimo dokaze u celini. Pre nego što postavim nekoliko pitanja u dodatnom ispitivanju svedoku, mogao bih da se vratim na neka proceduralna pitanja pošto ljudi rade na tome već i u ovom trenutku. Koliko sam shvatio, nije moguće da dvojica sudija zasedaju 8. decembra.

SUDIJA MEJ: Pa izgleda da pravilnik to ne dozvoljava. Mi imamo pet dana u kojima možemo da zasedamo na taj način. To je naše tumačenje pravilnika.

TUŽILAC NAJS: Ja se izvinjavam što insistiram na tome. Vratću se na to u ponedeljak da kažem kakva je situacija.

SUDIJA MEJ: Mi to možemo da razmotrimo. Moguće da će svi sa tim da se slože. Ako se svi slože, možda je to nešto šta možemo da razmotrimo ili u svakom slučaju, ja ću da razmotrim.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, neću da vam postavljam mnogo pitanja mada mnogo pitanja proizilazi iz vašeg dosadašnjeg svedočenja. Želeo bih da pomognem Pretresnom veću u vezi sa nekoliko stvari. Na sa-

mom početku, prvo jedan citat, a tiče se načina na koji je optuženi ostvarivao kontrolu nad drugima. O tome vam je postavljeno nekoliko pitanja. To je paragraf 125 vaše izjave Tužilaštvu, a preuzeto je iz vaše "Knjige o Miloševiću". To je poslednjih pet redova na strani: "Oni koji se s njime nisu slagali ili bi bili otpušteni kao krivi za nešto, ukoliko nešto u praksi nije ispalo uspešno, a on je bio sklon takvom načinu rada. Oko sebe je odabirao ljude koji takav način rada prihvataju i postupno ih pretvorio u one koji ga slušaju, veličaju i hvale". Da li je to i dalje vaš pogled? Naravno, kao što ste rekli, knjiga bi trebalo da se pročita u celini i Pretresno veće će to sigurno da uzme u obzir. Recite nam da li taj pasus odražava vaše mišljenje o optuženom i sada?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Odražava, uz napomenu da treba uzeti u obzir činjenice i argumente iz knjige, koji to dokumentuju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, idemo sad na secesiju. Dali ste objašnjenje secesije koje vi zastupate i vi ste naravno napomenuli, kao što ste to učinili i u vašoj izjavi, da mišljenja o tome mogu da se razlikuju. Možete li Pretresnom veću da pomognete na ovaj način, da li je pitanje o tome da li mogu da se otcepe narodi ili republike bilo kontraverzno pitanje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Moguće je, moguće je da je bilo kontroverzno u smislu da svako želi da tumači kako njemu odgovara. Međutim ovde ćete verovatno imati ljude koji se mnogo bolje razumeju u Ustav, ali ja sam dugo radio na ustavnim pitanjima. Kao što se čulo, bio sam i predsednik Ustavne komisije i ovaj, celog života pratim to pitanje ravnopravnosti naroda kod nas i pravo naroda na samoopredeljenje. Moram reći da definicija ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, ne, kontroverzno je zato što ga tumači svako kako njemu odgovara, ali za to je nadležan Ustavni sud Jugoslavije, bio i ostao i on je odlučio da su, da je način donošenja odluka u Hrvatskoj i Sloveniji bio protivustavan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, gospodine Joviću, oprostite mi, ali ukoliko vi budete davali duge odgovore, neću moći da vam postavim mnogo pitanja i neću da se na to žalim, međutim želeo bih da u ovom trenutku čujem od vas da je to kontraverzno pitanje, mislim da ste vi potvrdili da je to bilo kontraverzno pitanje. Sledeće pitanje je ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam potvrdio, uslovio sam. Rekao sam da ga je svako tumačio kako njemu odgovara, a Ustavni sud je poništio odluke Slovenije i Hrvatske onako kako su oni smatrali da odgovara. To je preciznije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali govoreći čisto praktično, možete li da nam vi objasnite kako ste vi, čisto praktično govoreći, dakle, možete li Sudu da objasnite, prema vašem shvatanju, na koji način se neki narod u kojem je recimo neka srpska porodica u selu sa hrvatskom većinom ili pak imamo neko selo sa manjinom u gradu u kojem su Bošnjaci većina, kako bi se otcepljenje moglo odvijati na osnovu naroda, a ne na osnovu republika, jer to je očito bilo ono šta ste vi i optuženi planirali. Objasnite nam kako bi se to odvijalo u praksi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, imam prigovor ...

SUDIJA MEJ: Da, brzo molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam prigovor pošto pitanje sadrži i optužbu da smo ja i svedok planirali nešto šta gospodin Najs tvrdi.

SUDIJA MEJ: Da. U redu. Ispustićemo taj deo, budući da je kontraverzan, međutim na ostatak pitanja svedok može da odgovori.

SVEDOK JOVIĆ: Ta stvar je mnogo jednostavna. Ako se u Bosni i Hercegovini ili u Hrvatskoj raspiše referendum naroda, postoje tri kutije za glasanje. Srbi će stavljati u jednu kutiju, Hrvati u drugu, Slovenci u treću. Neće Srbi stavljati u hrvatsku kutiju i obrnuto i onda ćemo imati rezultate šta ko misli, bez obzira gde stanuje. Onda se sabira za celu republiku. A što se tiče Hrvatske, tamo je, tamo su Ujedinjene nacije tačno omeđili 24, čini mi se, opštine, nisam sasvim siguran, koje su većinski srpske. Bez obzira na to da li unutra ima Hrvata ili nema, one su bile većinski srpske i tamo je došla zaštita Ujedinjenih nacija. Sa tog stanovišta nije bilo nekih velikih problema. A što se tiče Bosne i Hercegovine, Dejtonski sporazum je omeđio koje su teritorije većinski srpske. Načini nisu neki problemi da se ne može izvesti ta operacija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ako uzmemo dakle taj vaš odgovor i vašu tvrdnju da je otcepljenje pravo naroda, onda u jednoj višenacionalnoj

zajednici da li je vaš stav značio da je u višenacionalnoj zajednici otcepljenje nemoguće, na primer u Bosni, budući da je ona višenacionalna. Da li vi to tvrdite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Treba da se razumemo, mi ne govorimo o otcepljenju. Mi govorimo o samoopredeljenju. Samoopredeljenje podrazumeva i odluku da ostanu da ostanu da žive zajedno pod određenim zajednički dogovorenim uslovima. Mi nismo nigde zastupali da se Srbi iz Bosne priključe Jugoslaviji ili da se Srbi iz Hrvatske priključe Jugoslaviji, nego da imaju pravo na osnovu prava na samoopredeljenje da prihvate ovakav ili onakav ustavotvorni, ustavni koncept u kome će oni imati svoja prava. To se mnogo razlikuje od te teze da smo mi zastupali otcepljenje. Apsolutno nije tačno. Samoopredeljenje podrazumeva i otcepljenje, ali obzirom na velike praktične mogućnosti, cela se stvar svodi na uspostavljanje ravnopravnosti na bazi samoopredeljenja, da takvu ravnopravnost prihvataju, da nisu majorizirani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo kako vi to formulišete u paragrafu 44 vaše izjave, a to takođe odgovara i na intervenciju optuženog od maločas. Vi ste 5. januara 1991. godine zapisali: "Pre sastanka Predsedništva SFRJ sa predsednicima republika o političkoj budućnosti Jugoslavije koji treba da se održi 10. januara 1991. godine, Milošević i ja smo se dogovorili da on nastupi u ime srpskog naroda, a ja u ime Jugoslavije. Milošević treba da kaže da svaki narod ima pravo na samoopredeljenje. Srpski narod polazi od toga da danas ima svoju jedinstvenu federativnu državu i želi da kao narod odlučuje sa te pozicije o svojoj budućnosti. Srpski narod želi da živi u jednoj državi sa jednakim građanskim pravima, sa jedinstvenom međunarodno priznatom granicom, jednom vojskom, novcem, tržištem. Ko god želi da s njima živi na ravnopravnoj osnovi, dobrodošao je. Za nas država mora da bude unitarna ili federalna. Konfederacija nije država i o tome kao narod ne želimo da razmišljamo". Recite nam kako je samoopredeljenje trebalo da se realizuje za državu Srba, odnosno za državu Srbiju ako ne na taj način da im se pridruže Srbi u drugim republikama. Možete li da nam to objasnite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mogu, kako da ne. Ovde je, ovo je period u kome je razgovarano o opstanku Jugoslavije, a ne o njenom raspadu, jer do toga je došlo mnogo kasnije i period u kome je bilo reči da će se Slovenija i možda Hrvatska ocepiti od Jugoslavije. Pravo naroda na samoopredeljenje u tom trenutku, kako smo ga mi shvatali, podrazumevalo je da ako Hrvatska izlazi iz Jugoslavije, da bi onda srpski narod imao pravo da ostane sa Jugoslavijom, ukoliko tako odluči ili pravo da izađe sa Hrvatskom ako tako odluči.

Ali imao bi pravo, kao narod koji je konstitutivni, da odluči jedno ili drugo. Nije u tom trenutku apsolutno postojala neka zamišljena mapa u kojoj će biti drugačija Jugoslavija, nego u njoj Makedonija, Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i eventualno taj deo srpskoga naroda koji bi mogao da se odluči da ne napušta svoju državu. To je, to je to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, pazite, tu imamo jedan praktičan problem i u vezi s time nam treba vaša pomoć. Kako bi Srbi koji žive u Hrvatskoj mogli da se opredele da ostanu u Jugoslaviji ako ostatak Hrvatske pođe vlastitim putem? Kako bi to oni mogli da učine ako ne tako da od Hrvatske uzmu neke delove i te delove pripoje Srbiji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne da uzmu od Hrvatske neke delove. Oni su živeli kao većinski narod na oko 30 posto hrvatske teritorije u 23 opštine koje su granično prema ostatku Jugoslavije i koji su konstitutivni narod, kao i Hrvati, i koji imaju pravo o svojoj sudbini da odluče. Pa ako, kad su se odlučili da žive u Jugoslaviji svi skupa, bili su složni, a ako sada neko neće da živi u Jugoslaviji, ne može prisiliti nekog drugoga da iz nje izađe. To je logika stvari. Ničiju oni teritoriju ne uzimaju, nego oni govore o teritoriji na kojoj oni žive. To je, Hrvatska je država Hrvata i Srba. Znači, oni govore o teritoriji na kojoj oni žive.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, u vremenu koje još imam na raspolaganju verovatno ne mogu da tražim dalje razjašnjenje u vezi sa ovim. Vi ste rekli nekoliko stvari o političkom stavu optuženog, generalno govoreći, o tome kako je on bio modernizator, pa vas sad molim da pogledate paragraf 129. To je paragraf kojim smo se već ranije nakratko bavili. Spominjali ste slobodno tržište i tako dalje i pri kraju paragrafa 129 kažete: "Ništa kod Miloševića nije bilo jače od volje za vlašću. Za njega načela nisu bila toliko važna, koliko politički uspeh i održanje na vlasti. Tome je podređivao sve. Bio je svestan da društvena privreda na koju se oslanja iz dana u dan slabi i da će jednog dana da iščezne sa tržišta. Bojao se da se paralelno s time ne dogodi da njegova politička vlast ostane bez materijalne podloge". A sada ako se vratimo na paragraf 13 vidimo da se ovde spominje višestranački sistem u vezi ovoga šta ste govorili o modernizatorskom uticaju optuženog. U paragrafu 13, treći red kažete: "Rekao sam mu da je paradoksalno da se Savez komunista Srbije plaši višepartijskog sistema, jer je on jedini u Jugoslaviji koji u uslovima višepartijskog sistema ne bi izgubio vlast. Milošević se složio sa tom ocenom, ali me je upozorio da ukoliko se pristane na višepartij-

ski sistem, u Srbiji bi došlo do formiranja albanske partije. Njih je skoro dva miliona. Bilo kako da nazovu tu svoju partiju, oni bi preuzeli vlast u svojim sredinama i mi bismo izgubili Kosovo". Dakle, to je pod navodnicima, "državni razlog koji nam ne dozvoljava da uvedemo višepartijski sistem u Srbiji. Što se tiče uže Srbije i Vojvodine, tu nam niko ništa ne bi mogao bez obzira na više partija, zbog nacionalnog sastava". Recite mi, da li i dalje stojite iza oba ta paragrafa iz vaše knjige i ako je vaš odgovor da, recite nam šta ti paragrafi pokazuju o optuženom kao čoveku koji je na srcu imao moderniziranje svoje zemlje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: O tim paragrafima mogu samo da ponovim šta sam već rekao, da su, da se oni moraju razumeti u kontekstu argumenata i činjenica koje sam u knjizi izneo i da oni važe u potpunosti ako se uzme u obzir sve na čemu se iz knjige zasnivaju. Znači nemam nikave promene u odnosu na to, a o tom komentaru koji vi želite da čujete, to bi značilo još dalje skraćivanje i uproščavanje ovoga šta sam već rekao i zaista teško mi je, jako mi je teško da uprostim do te mere odgovor koji bi vas zadovoljio. Ako biste bili ljubazni da mi postavite malo preciznije pitanje, možda bih mogao šire da odgovorim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O ovoj konkretnoj temi, kad je reč o toj temi pokazao sam vam paragrafe u kojima stoji da je on bio protiv višepartijskog sistema i to zbog razloga koji su dosta uski i nekima mogu čak da se čine cinični i vi ste prihvatili veliki broj tvrdnji koje je optuženi izrekao vama. Vi ste prihvatili da on nije bio staromodan, nego modernizator. Kako sada možete da pomirite te dve stvari, jer evo ovde je čovek koji se protivi uvođenju višestranačkog sistema kako bi mogao da zadrži stvari pod svojom kontrolom u izvesnoj pokrajini? Kako dakle pomirujete te dve stvari koje ste rekli?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa mnogo toga, nešto od toga šta ste vi rekli nije adekvatno. Prvo, ja se nisam s njim složio da preti opasnost Srbiji od te partije na Kosovu. Rekao sam mu, ne znam da li je to u knjizi zapisano, ali sasvim sigurno vrlo verovatno da jeste, rekao sam mu da oni u najboljem slučaju mogu imati 30 poslanika u republičkom parlamentu koji ima 250 poslanika i da nisu u stanju da preglasaju ništa, a mogu da se bore za svoje interese. Takođe sam mu rekao, ovaj, da oni ne mogu samim tim što imaju većinu u eventualnom parlamentu na Kosovu, šta je i prirodno da imaju većinu, ne mogu da donesu nikakvu odluku protiv Ustava Srbije, protivno Ustavu Srbije i ne mogu da se otcepe kako on to misli, samom činjenicom što imaju većinu, jer je to protivustavno, a to su pokušavali i bez višestranač-

kog sistema da rade. Dakle, nije istina da sam se složio. Nisam se složio. To je jedno pitanje. Drugo pitanje, gospodin Milošević je tada tako mislio. Ovo je dnevnik u kome je jedan datum zabeležen. Nije mnogo prošlo vremena, on je svoje mišljenje promenio i mi smo prešli na višestranački sistem, tako da ne mogu apsolutizirati ni jedno ni drugo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedna stvar za Pretresno veće. U sledećem paragrafu, broj 14, gde se govori o Zakonu o ograničavanju ličnih dohodaka, o tome smo čuli dosta od gospodina Markovića, tu piše da je optuženi rekao da Srbija neće poštovati taj zakon i to se i dogodilo. Da li je to tačno da je on rekao da Srbija neće poštovati taj zakon?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste rekao, ali nisu primenili to, poštovali su. Međutim, revolt je bio, ako dozvoljavate da kažem u jednoj rečenici, revolt je bio zato što je Marković preduzeo mere koje umanjuju prihode firmama, a zabranjuje njihovo privremeno finansiranje iz kredita da prime plate dok ne budu prodali robu i zaradili i mi smo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem. Čuli smo, dakle, vašu verziju i čuli smo i ono šta je rekao gospodin Marković i to je to. Još nekoliko stvari veoma kratko. Rekli ste sudijama da Predsedništvo nije imalo nikakvu kontrolu nad vojnim pitanjima od maja do decembra 1991. godine. Mi smo sada izvukli broj kontakata koji ste vi imali sa Kadijevićem u navedenom periodu, bilo ih je 27 i u mnogim tim kontaktima govorili ste o raznoraznim detaljima. Ako vi tada niste imali nikakvog interesa, niti kontrole nad vojskom, možete li nam objasniti šta ste onda radili u tih 27 kontakata sa Kadijevićem u tom vremenskom periodu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije tačna interpretacija da nismo u Predsedništvu ništa radili oko vojske. Ja sam samo rekao da smo, da od 9. maja, kada je doneta odluka da vojska može da stane između srpskih i hrvatskih paravojnih jedinica u cilju razdvajanja i izbegavanja sukoba, Predsedništvo nije donelo nikakvu odluku o upotrebi vojske, izuzev odluku o povlačenju vojske iz Bosne i Hercegovine i izuzev odluke o demobilisanju generala u dva navrata. Ostale, ostala zasedanja koja smo mi imali, imala su informativni karakter, imala su karakter praćenja situacije, teškoća oko mobilizacije, o čemu smo ovde govorili i bila je i sednica cele Vrhovne komande sa generalima, dakle bilo je stalnoga kontakta, ali nije bilo novih odluka. Smisao toga šta sam ja rekao jeste da poslednja odluka na osnovu koje je vojska dobila ovlašćenja da radi na terenu, jeste bila odluka od 9. maja, 8. i 9. maja 1991.

godine na kojoj su učestvovali svi članovi Predsedništva Jugoslavije, a ne samo krnje Predsedništvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste tokom tih 27 kontakata sa Kadijevićem bili informisani o aktivnostima vojske, zar ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno da sam bio informiran, a bilo je informirano i Predsedništvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još nešto o toj temi, a i generalno. Optuženi vam je postavljao pitanja o celom periodu rata u Bosni i vi ste uglavnom prihvatili veći deo onoga šta vam je on rekao, generalno govoreći. Recite nam koji je bio vaš izvor informacija o tome šta se dešavalo u Bosni i o tome šta rade bosanski Srbi i koje se ofanzive sprovode na teritoriju Bosne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam imao nikakve informacije u pogledu ofanziva koje se sprovode, niti u pogledu akcija koje se vode, ali sam imao informacije koje je stavove gospodin Milošević zastupao na tim sastancima koje je on pominjao zato što je on nas kao predsednik partije o tome nas obavestavao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se sada na Hrvatsku. Vi ste svakoga osim hrvatskih vođa oslobodili odgovornosti za ono šta se dogodilo u Hrvatskoj. To je zapravo bio učinak vaših odgovora optuženom. On se nije detaljno bavio Vukovarom i on nije osporio ono šta ste vi rekli u vašoj knjizi kao što je učinio kad je ovde svedočio ambasador Okun (Herbert Okun). On je tvrdio da se sigurno radi o grešci u kucanju u vašoj knjizi, jer ste vi tamo napisali da je garnizon u Vukovaru dobio pojačanja 20. septembra. Međutim, recite nam još ovo. Da li poznajete admirala Jokića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam lično se nikad upoznao s njim, a čuo sam za njega.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate da se on ovde pred ovim Sudom potvrdno izjasnio o svojoj krivici?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Čuo sam to. Čitao sam u novinama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li sada prihvatate da su u Dubrovniku počinjeni zločini? Ona vrsta za koju se tvrdi da su se dogodili.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ovaj svedok ne može na taj način da odgovora na pitanja, časni Sude, to je ...

SUDIJA MEJ: Da, mislim da se sada previše približavamo načinu unakrsnog ispitivanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uz dužno poštovanje, s time se ne slažem, međutim idemo dalje. Postavljena su vam pitanja o svrsi i cilju srpske politike i srpskim stavovima. Pogledajte sada molim vas vaš pasus 38. Ovo potiče iz septembra 1990. godine, početka septembra te godine, i vi opisujete razgovor sa Ćosićem. U poslednjim redovima se govori: "Plan je bio da Srbi treba da preseku Sandžak duž Drine, tako da Muslimani ne mogu da se ujedine". Da li je vaš stav sada da ste se vi složili sa tim planom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, jasno je i u knjizi napisano, a i ovde da tako Ćosić misli i vrlo je jasno u knjizi napisano da mi nismo uopšte komentarisali to njegovo izlaganje, niti sam ja i jednu jedinu reč na njegovo izlaganje progovorio, jer je razgovor trajao dva sata, gde je on meni govorio i dogovoreno je da nastavimo dalje razgovore. Iz svega šta smo mi radili, što je naša zvanična politika radila, može se vrlo jasno zaključiti da se daleko, da se mi u najvećoj meri sa ovim šta je Ćosić govorio, nismo slagali. Ovde se uopšte ne može govoriti o razgovoru, nego se može govoriti o tome šta je Ćosić meni rekao. Nikakvu, nikakav razgovor nije bio sa druge strane, niti je to komentarisano. Ja sam objasnio, moram još jednu rečenicu da kažem, da ove partije koje je Ćosić pomenuo iz ovih drugih republika, sve su partije koje su bile opozicione u odnosu na našu partiju. U Srbiji su postojale njihove bratske partije sa kojima su oni saradivali. Naše bratske partije tamo su bile socijalističke, komunističke, koje su se zalagale za Jugoslaviju. Prema tome, niti smo mi bili u kontaktima sa ovim partijama, niti smo sa njima mogli takve planove da pravimo, niti bih ja, naravno, Ćosiću ni u čemu ovde mogao da dam za pravo. To mogu oni da rade sa partijama sa kojima saraduju u Srbiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan detalj. Sastanak Predsedništva iz oktobra 1991. godine, mislim da ste rekli da je tada Predsedništvo delovalo u punom sastavu. Međutim, čini mi se da zapisnik kaže da su bila prisutna samo četiri člana. Da li prihvatate da ste možda u vezi s time pogrešili ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako se radi o sednici na kojoj je doneta odluka da se pređe na rad u uslovima neposredne ratne opasnosti, bilo je prisutno šest članova. Ne znam, možda je bila sutradan još neka sednica ili

istog dana još neka sednica, to ne znam, ali ako se radi o ovoj sednici, bilo je prisutno šest članova. Uostalom, postoji izjava Tupurkovskog da mu je jako žao što je na toj sednici pristao da se proglasi neposredna ratna opasnost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokazni predmet 328, tabulator 13, govori o tome... Vi kažete da prema vašim saznanjima u Srbiji nije bilo političkih zatvorenika. Kad ste vi smenjeni sa vašeg položaja zbog toga što ste napisali svoju knjigu, prema vašem shvatanju, i kada je od vas zatraženo da podnesete ostavku na mesto poslanika u skupštini, šta ste vi u to vreme smatrali, šta je moglo da vam se dogodi da niste poslušali ono šta vam je rečeno da učinite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bio bih smenjen nezavisno od moje volje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste imali nekih drugih strahova, gospodine Joviću?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa razmišljao sam i o drugim stvarima, ali nije se ništa dogodilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao na primer, uključujući šta?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Neku vrstu represalije. Ja zaista sam mogao da pomislim svašta, ali se represalija završila na tome da budem isključen iz, iz društva apsolutno i na svaki način.

TUŽILAC NAJS: Mislim da nema svrhe da koristim poslednju sekundu, poslednje minute. Pretresno veče shvata i siguran sam da razume da postoji veliki raspon pitanja koje bih želeo da pokrenem sa ovim svedokom da vreme nije ograničeno, ali vreme nije beskonačno u ovom predmetu i mi moramo tome da se prilagodimo. Želim da skrenem vašu pažnju na to da dokazni predmet 296, sada sadrži 21 tabulator, a ne 20 jer smo juče dodali jedan filmski snimak.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, dajte nam broj strane u kojoj je svedok u knjizi rekao da je oslobođena kasarna u Vukovaru.

TUŽILAC NAJS: U knjizi to može da se nađe na dva mesta u tabulatoru 20.

SUDIJA KVON: Mislim na knjigu.

TUŽILAC NAJS: To je beleška za 20. septembar 1991. godine, na strani 24 rezimea, paragraf 89.

SUDIJA MEJ: I još jedno otvoreno pitanje je sledeće. Rečeno mi je da je dokument koji je gospodin Tapušković želeo da se uvede u spis u stvari uveden kao dokazni predmet 328, tabulator 16 i uveden je 10. januara ove godine prvi put, a onda možda i 1. oktobra, nisam siguran. Nisam u stvari siguran na koji način je pisan datum. Da li ste koristili američki ili engleski način pisanja. Da li je 1. oktobar ili 10. januar?

TUŽILAC NAJS: 1. oktobar.

SUDIJA MEJ: Dakle 1. oktobar prošle godine. Dakle, imamo to objašnjenje. Gospodine Joviću, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite. Vi želite nešto da dodate? Izvolite.

SVEDOK JOVIĆ: Želim da kažem da ja nisam pod 20. septembrom 1991. godine našao da sam napisao da je oslobođen, ovaj, da je do tog dana oslobođena kasarna u, u, piše: "U okruženje su i Vinkovci i Našice. Garnizon u Vukovaru je deblokiran, ali grad nije zauzet". Dakle, deblokiran. Sad to verovatno da to znači, ali u redu je, u redu je. Hvala vam lepo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Jednu stvar. Ja mislim da ovaj dokument čitav nije uveden. On je dostavljen čitav po Pravilu 68, ali ja mislim da on nije čitav, čitav dokument nije uveden, nego pojedini delovi. Samo pojedini delovi. Možda nekoliko strana, a ovo je dokument koji bi trebao da bude uveden kompletno, jer je preveden na engleski. Jer da ga je bilo ranije, sigurno bi bio korišćen.

SUDIJA MEJ: Dajte da to pogledamo prilikom prekida. Gospodine Joviću, mislim da se ovim završilo vaše svedočenje. Hvala vam lepo što ste došli da svedočite i naravno sada možete da idete. Završavamo sa radom za danas i nastavljamo u ponedeljak, u 9.00.